

**Stichting Pensioenfonds
Huntsman Rozenburg**

Actuariële en bedrijfstechnische nota

December 2019

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE	1
3. PENSIOENREGELING.....	7
4. HERVERZEKERING	10
5. VOORZIENINGEN EN RESERVES.....	10
6. BELEGGINGSBELEID.....	13
7. PREMIEBELEID.....	17
8. VEREIST EIGEN VERMOGEN EN FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN	19
9. BIJLAGEN: 1. Ervaringssterfte	
2. Beleggingsovertuigingen	
3. Richtlijnen Vermogensbeheer	
4. Rente afdekkingsbeleid	
5. Risicoanalyse	
6 Analyse belangenverstremgeling	
7. Financieel Crisisplan	
8. Risicohouding	
9. Inrichting en uitvoering sleutelfuncties	
10. Uitbestedingsbeleid	
11. Niet financiële risico's	

1. INLEIDING

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is een ondernemingspensioenfonds, verbonden aan de onderneming Huntsman Holland B.V. Het pensioenfonds voert pensioenregelingen uit voor de medewerkers van de onderneming die voor 1 januari 2016 in dienst zijn getreden. Het pensioenfonds is opgericht per 11 april 1950. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 10 juli 2014.

Een pensioenfonds moet een actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) vaststellen. Wettelijk dient deze aan een aantal eisen te voldoen. Zo wordt een omschrijving gegeven van het premiebeleid, het indexatiebeleid en het beleggingsbeleid, maar ook van de bedrijfsvoering en het beleid in een crisissituatie. De abtn heeft de hoedanigheid van een bedrijfsplan dat het algehele functioneren inzichtelijk maakt.

2. ORGANISATIE, BEHEER EN INTERNE CONTROLE

2.1 Missie, visie en strategie

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg draagt zorg voor de pensioenregeling voor deelnemers, gepensioneerden en slapers, die voor 1 januari 2016 al deelnamen aan de regeling.

- Missie

De missie van Pensioenfonds Huntsman is:

Het betalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave die deelnemers ontvangen en hiermee op pensioenvlak veiligheid, zekerheid en continuïteit bieden aan alle deelnemers en gepensioneerden.

- Visie

De ambitie van het bestuur is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn. Het bestuur wil zorgdragen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van de betrokkenen nu en in de toekomst.

Vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het bestuur dat zijn taak serieus neemt en goed uitvoert, zien wij als een cruciale voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds.

Onze ambitie is dan ook om een pensioenfonds te zijn dat zijn betrouwbaarheid laat zien door goede financiële resultaten, transparante communicatie en een kostenbewust beleid.

De uitvoering van de pensioenovereenkomst moet correct en efficiënt gebeuren, en maatschappelijk verantwoord zijn.

- Strategie

Om onze visie te bereiken hebben wij een strategie geformuleerd die bestaat uit de volgende punten.

- Ons beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's. De risicohouding is behoudend, maar om de doelstelling van het pensioenfonds te halen kunnen risico's niet volledig uitgesloten worden. Het bestuur reduceert de kans op tekorten en verhoogt de kans op indexatie van pensioenen door actief risico management.
- Er wordt een verantwoord beleggingsbeleid gevoerd met expliciete aandacht voor afdekking van rente risico's, met behulp van een professionele externe partij en ondersteund door een onafhankelijke beleggingsadviseur.
- Om de kosten beheersbaar te houden hanteren we een kostenefficiënte werkwijze, met een uitbestedingsbeleid (zie bijlage 10) waarbij we kritisch zijn op de kwaliteit, kwantiteit en kosten van de uitbestedingspartners.
- Het pensioenfonds wil dicht bij de deelnemers en gepensioneerden staan. Aansprekende en persoonlijke communicatie is daarbij vanzelfsprekend. Ook als het gaat over risico's, rechten en koopkracht van deelnemers en gepensioneerden. Die communicatie is steeds vaker digitaal. Wij vinden het echter ook van groot belang de mogelijkheid te bieden tot een persoonlijk gesprek waarin de deelnemer zijn eigen situatie kan bespreken met een ter zake kundig persoon die de regeling goed kent.
- Het bestuur van het pensioenfonds vindt een goede relatie met de sponsor van groot belang voor het voortbestaan van het fonds en voert daarom regelmatig constructief overleg hierover.
- Om steeds fris en kritisch te kunnen reflecteren werkt het bestuur actief aan een goede relatie en interactie met het verantwoordingsorgaan.
- Het bestuur van het pensioenfonds hanteert de normen voor goed pensioenfondsbestuur.

- **Doelstellingen**

In het gevoerde beleid staat het belang van de deelnemers en gepensioneerden voorop. Het bestuur stelt zich hierbij ten doel te zorgen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige afweging van de belangen van actieve deelnemers, 'slapers' en gepensioneerden bij het realiseren van doelstellingen.

Het uitbetalen van nominale pensioenen zoals toegezegd in de pensioenopgave is van het hoogste belang. Daarnaast streeft het bestuur er naar de pensioenen waardevast te houden. Het waardevast houden van het pensioen is evenwel voorwaardelijk: de financiële middelen van het pensioenfonds moeten het toelaten; een eventuele indexatie van pensioenen en pensioenaanspraken is afhankelijk van de dekkingsgraad.

2.2 Organisatie Pensioenfonds

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een bestuur van zes leden, drie werkgeversvertegenwoordigers, twee deelnemersvertegenwoordigers en een pensioengerechtigdenvertegenwoordiger. De werkgeversleden worden voorgedragen door de directie, de deelnemersleden worden voorgedragen door de ondernemingsraad en de pensioengerechtigdenvertegenwoordiger wordt gekozen uit en door de pensioengerechtigden. De samenstelling van het bestuur dient te voldoen aan de criteria als vastgelegd in het geschiktheidsplan voor bestuursleden van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds beschikt over een risicobeheerfunctie, interne-auditfunctie en een actuariële functie. De houders van deze sleutelfuncties zijn eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de desbetreffende functie. Het houderschap van de risicobeheerfunctie en de interne-auditfunctie wordt door een lid van het bestuur bekleed, dat van de actuariële functie door de certificerend actuaris.

Het bestuur wordt bij zijn taken ondersteund door een pensioenbureau, bestaande uit een manager pensioenfonds en een interne pensioenfondsadministrateur met een front office functie. De manager van het pensioenfonds is tevens bestuurslid. Het pensioenbureau verzorgt alle dagelijkse operationele zaken.

Het pensioenfonds heeft het voeren van de deelnemers-, de financiële- en de uitkeringsadministratie gedeeltelijk uitbesteed aan AZL te Heerlen (back office). AZL is verantwoordelijk voor het administreren van de aanspraken en het maken van de daarvoor benodigde berekeningen. Verder verzorgt zij de voorbereiding voor de communicatie van de aanspraken naar de deelnemers. Daarnaast is zij belast met de uitbetaling van de pensioenbedragen en het verrichten van de wettelijk voorgeschreven inhoudingen.

De interne pensioenfondsadministrateur verzorgt de communicatie naar deelnemers en de informatieaanlevering aan AZL. De financiële administratie omvat het beheer van de bankrekeningen met betrekking tot de gedane boekingen (facturen en dergelijke). Tevens is AZL belast met de verslaglegging naar De Nederlandsche Bank. In de administratie-overeenkomst met AZL zijn alle afspraken met betrekking tot de uitvoering van de administratie vastgelegd.

Het pensioenfonds heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan AZL Vermogensbeheer BV. De externe accountant is EY en WillisTowersWatson is de externe actuaris van het pensioenfonds.

Het bestuur wordt voor wat betreft het beleggingsbeleid ondersteund door een beleggingscommissie, waarin ook een externe beleggingsadviseur zitting heeft. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden op basis van de onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De leden van het verantwoordingsorgaan zijn: vertegenwoordigers van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

Het bestuur draagt zorg voor een transparant intern toezicht door visitatie. Hiertoe worden door het bestuur drie onafhankelijke deskundigen benoemd in een visitatiecommissie.

Het pensioenfonds heeft een compliance officer aangesteld. De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds. De compliance officer adviseert verbonden personen over de uitleg en toepassing van bepalingen zoals opgenomen in de gedragscode.

2.3 Beheersmaatregelen en interne controle

Het bestuur vergadert zo dikwijls de voorzitter of ten minste drie bestuursleden zulks verlangen, maar minimaal viermaal per jaar.

Berekeningen en voorgestelde betalingen die door de externe administratie gemaakt worden, worden gecontroleerd door de interne pensioenfondsadministrateur.

Uiteindelijk worden alle betalingen en belangrijke administratieve wijzigingen ter goedkeuring aan het bestuur voorgelegd.

Voor de uitoefening van haar taak beschikt het bestuur ten minste over de volgende informatie:

- Het jaarverslag van het pensioenfonds;
- De jaarrapportage van de accountant en de actuaris (inclusief beoordeling uit hoofde van zijn houderschap actuariële functie);
- Een kwartaal- en maandrapportage inzake de beleggingen;
- Een kwartaal- en maandrapportage inzake de dekkingsgraad;
- De relevante ontwikkelingen op pensioengebied en de mogelijke consequenties hiervan voor het pensioenfonds.
- Rapportages van de risicomanagement functie en de interne audit functie;

De interne controle is zoveel mogelijk gewaarborgd door de volgende maatregelen:

- Het inrichten van de sleutel functies;
- Het afbakenen van bevoegdheden;
- Het aanbrengen van functiescheidingen;
- Het toepassen van het vier-ogen-principe bij externe vertegenwoordiging;
- Het functioneren en de kwaliteit van de administratieve organisatie wordt periodiek getoetst door middel van audits. De accountant van het pensioenfonds heeft toegang tot de boeken en bescheiden van de externe administrateur, waarin de werkprocessen van de externe administratie in detail zijn vastgelegd.
- De deskundigheid van het bestuur als geheel en zijn individuele leden wordt bevorderd door regelmatige scholing. Leidraad daarbij is het geschiktheidsplan dat het bestuur heeft opgesteld.
- Uitvoeren en monitoren van een risicoanalyse.

2.4 Risicoanalyse

Door een actief risicobeheerbeleid probeert het pensioenfonds de kans op eventuele schade zo laag mogelijk te houden en ervoor te zorgen dat de grootste risico's niet tegelijk kunnen voorkomen. Het bestuur heeft een risicoanalyse uitgevoerd, om zeker te stellen dat alle risico's op de meest optimale manier worden beheerst (bijlage 5). In de bijlage 10 is tevens een analyse opgenomen van de niet financiële risico's met als doel te beschrijven welke maatregelen beschikbaar zijn en binnen welke termijn het bestuur actie moet nemen om te voorkomen dat een risico kritisch wordt. Met beheersmaatregelen wordt de kans van het optreden van een risico beïnvloed of worden de negatieve gevolgen van een dergelijk risico beperkt. Voor de analyse is het risicomangementmodel FIRM, dat ontwikkeld is door De Nederlandsche Bank, gebruikt als middel om de risico's te beoordelen.

2.5 Integriteitsbeleid

Ter voorkoming van belangenconflicten en oneigenlijk gebruik van de bij het pensioenfonds aanwezige informatie heeft het pensioenfonds een gedragscode opgesteld. Deze wordt door alle bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan, leden van de beleggingscommissie en leden van de visitatiecommissie nageleefd. Zij verklaren jaarlijks schriftelijk zich aan de gedragscode te houden.

Het bestuur heeft een separate analyse uitgevoerd op belangenverstrengeling, die een integraal onderdeel uitmaakt van de risicoanalyse.

2.6 Communicatie

Deelnemers en gepensioneerden ontvangen ieder jaar een opgave van hun pensioen (UPO); gewezen deelnemers ontvangen die eens per vijf jaar.

Op de website van het pensioenfonds staan alle formele publieke documenten, zoals statuten en pensioenreglementen. Andere niet-publieke formele documenten zijn bij het pensioenfonds op te vragen. Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden iedere maand via de website over actuele ontwikkelingen, waaronder de dekkingsgraad. Naast de internetinformatie besteedt het

pensioenfonds regelmatig aandacht aan actuele onderwerpen in het bedrijfsblad van de onderneming.

2.7 Uitbesteding

Her pensioenfonds besteedt de administratie en het vermogensbeheer uit. De custodian bewaart de beleggingen. De voorwaarden voor uitbesteding zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de externe dienstverlener. Doelstelling bij het uitbesteden is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening.

Omdat Pensioenfonds Huntsman geen rechtstreeks zicht heeft en geen directe controle uitvoert op de processen van de externe dienstverleners stelt het bestuur kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. Afspraken met hen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Dit is conform de beleidsregel uitbesteding van DNB. De dienstverlening van administrateur, vermogensbeheerders en custodian worden gecertificeerd (ISAE). Een onafhankelijke instelling beoordeelt jaarlijks of het kwaliteitssysteem aan de gestelde normen voldoet.

Het bestuur behoudt volledige zeggenschap over de uitbestede activiteiten. Dit vertaalt zich in de volgende uitgangspunten bij uitbesteding:

- Eigendoms- en auteursrechten blijven bij het pensioenfonds.
- Het bestuur selecteert onafhankelijke uitbestedingspartners op basis van kwaliteit, prijs en marktconformiteit.
- Bij de keuze van een uitbestedingspartner wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen bij het pensioenfonds.
- Bij de uitbesteding van activiteiten of processen draagt het bestuur zorg voor voldoende “countervailing power” van het bestuur ten opzichte van de externe partij.
- Er worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de overeenkomst wordt beëindigd, en over de wijze waarop wordt gewaarborgd dat het pensioenfonds de werkzaamheden na beëindiging van de overeenkomst weer zelf kan uitvoeren of door een andere partij kan laten uitvoeren.
- Het bestuur van het pensioenfonds gaat alleen nieuwe overeenkomsten aan die:
 - naar het Nederlands recht zijn opgesteld
 - waarin geschillen worden voorgelegd aan een Nederlandse rechter of arbiter en die
 - geen beperkingen van de aansprakelijkheid van de uitbestedingspartner bevatten die verder gaan dan hetgeen volgens het burgerlijk wetboek gebruikelijk is.

Pensioenfonds Huntsman evalueert de prestaties van de uitvoerders regelmatig. Dit gebeurt onder meer aan de hand van SLA-rapportages en beleggingsrapportages. Voor nieuwe contracten en evaluaties stelt het bestuur criteria op, waaronder performance, ontwikkelingen bij de externe partij, inzicht in en hoogte kosten, uittredingsvoorwaarden, aansprakelijkheid, dienstverlening en kwaliteit van de rapportages.

3. PENSIOENREGELING

3.1 Aangesloten onderneming

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling uit voor de medewerkers en de gewezen medewerkers van Huntsman Holland B.V., alsmede de met Huntsman Holland B.V. verwante ondernemingen, waarvan medewerkers op voorstel van de directie van de B.V. aan het pensioenfonds deelnemen. Medewerkers die na 31 december 2015 in dienst zijn getreden worden niet meer als deelnemer aangemeld.

De wederzijdse verantwoordelijkheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. In deze overeenkomst zijn onder meer bepalingen opgenomen met betrekking tot de aanmelding van deelnemers, premievaststelling, de wijze en het tijdstip van premiebetaling en het verlenen van indexatie.

3.2 Deelnemerschap en pensioenregelingen

Deelnemer aan de pensioenregelingen zijn de in het pensioenreglement aangeduide medewerkers. De inhoud van de pensioenovereenkomst is vastgelegd in het pensioenreglement.

3.3 De inhoud van de pensioenregeling

De huidige pensioenregeling is van kracht sinds 1 januari 2016 en per 1 januari 2018 aangepast en is vastgelegd in het pensioenreglement van het pensioenfonds.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling worden hierna weergegeven:

3.3.1 Pensioensoorten

- Het betreft een middelloonregeling met pensioenleeftijd 68 jaar.
- Voor de deelnemers is het ouderdomspensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd in de vorm van een basispensioen. Het ouderdomspensioen bedraagt voor elk deelnemersjaar 1,875% over het deel van het jaarsalaris van €13.344 tot € 105.075

(bedragen per 1-1-2018);

Onder het jaarsalaris wordt verstaan het basissalaris, vermeerderd met de vakantietoeslag, dertiende maand en eventuele ploegentoeslag, vaste-reservetoeslag en persoonlijke toeslag.

De grensbedragen €13.344 en €105.075 worden jaarlijks aangepast aan de wettelijke bedragen.

Voor de nabestaanden is het nabestaandenpensioen en wezenpensioen verzekerd.

Het nabestaandenpensioen is gelijk aan 70% van het (bereikbaar) ouderdompensioen; het wezenpensioen is gelijk aan 14% van het (bereikbaar) ouderdompensioen.

- Voor deelnemers met een jaarsalaris boven de € 64.125 tot € 105.075 (2018 bedragen) is een gedeelte van het nabestaandenpensioen op risicobasis verzekerd. Het risiconabestaandenpensioen bedraagt 0,33% per dienstjaar over het deel van het jaarsalaris boven de € 64.125(2018 bedrag).
- Het arbeidsongeschiktheidspensioen bestaat uit een excedent-pensioen voor deelnemers met een salaris hoger dan de WIA-loongrens. Bij volledige arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA is het excedent-pensioen gelijk aan 80% van het vaste jaarsalaris, voor zover gelegen boven de WIA-loongrens. Verder wordt bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA de opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen (gedeeltelijk) voortgezet op kosten van het Fonds.
- De regeling biedt een aantal flexibele elementen:
 - Vervroeging en uitstel van de pensioendatum;
 - Deeltijd pensionering;
 - Uitruil van nabestaandenpensioen in extra ouderdompensioen en uitruil van ouderdompensioen in extra nabestaandenpensioen;
 - Variatie in de hoogte van het ouderdompensioen.

3.3.2 Aanpassing pensioenaanspraken en pensioenrechten (indexering)

Op de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers wordt jaarlijks indexatie verleend van maximaal de stijging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens over de periode oktober tot oktober over het jaar daaraan voorafgaand. 25% van deze indexatie is

onvoorwaardelijk en 75% is voorwaardelijk.

Op de pensioenaanspraken van gewezen en arbeidsongeschikte deelnemers en de ingegane pensioenen van pensioengerechtigden wordt jaarlijks per 1 januari indexatie verleend van maximaal de stijging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde afgeleide consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens over de periode oktober tot oktober over het jaar daaraan voorafgaand. Deze indexatie is geheel voorwaardelijk.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks of, en zo ja in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor de voorwaardelijke indexatie is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald; deze indexatie wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Voor het onvoorwaardelijke deel van de indexatie wordt premie ontvangen. Het bestuur streeft naar waardevastheid van de pensioenen. Voor de korte termijn kan de actuele financiële positie van het pensioenfonds ertoe leiden dat indexatie niet of niet volledig wordt toegekend. In verband daarmee heeft het bestuur van het pensioenfonds in beginsel besloten om:

- Géén voorwaardelijke indexatie op de pensioenen toe te kennen indien en zolang de beleidsdekkingsgraad minder dan 110% bedraagt.
 - De indexatie op de pensioenen toe te kennen indien en voor zover de indexatie volgens verwachting langdurig (toekomstbestendig) kan worden toegekend.
- Eventueel gemiste indexatie wordt niet ingehaald.

De beleidsdekkingsgraad wordt gedefinieerd als het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden, waarbij de per 1 januari exact wordt vastgesteld en de dekkingsgraden aan het eind van de andere maanden wordt geschat door middel van roll forward en actuele rentetermijnstructuur.

Deze beleidsregel is een richtlijn. Het bestuur kan op basis van andere overwegingen hiervan afwijken.

3.3.3 Eigen bijdrage

Er zijn drie eigen deelnemersbijdragen: De eerste eigen deelnemersbijdrage is 1% van het jaarsalaris tot €64.125 (2018 bedrag). Daarnaast geldt een tweede eigen bijdrage van 1,1% over het jaarsalaris tot €105.075 (2018 bedrag).

Vanaf 2016 geldt tevens een derde eigen bijdrage van 0,5% over het salaris tussen €13.344 en €105.075 (2018 bedragen). In 2017 wordt deze laatste eigen bijdrage 1,0% van de pensioengrondslag. Voor deeltijd-medewerkers geldt een pro rata vastgestelde deelnemersbijdrage.

4. HERVERZEKERING

4.1 Herverzekeringsbeleid

Gezien de omvang en het draagvlak van het pensioenfonds zijn de risico's voortvloeiende uit de aangegane pensioenverplichtingen gedeeltelijk herverzekerd. De herverzekering heeft betrekking op de overlijdensrisico's en de arbeidsongeschiktheidsrisico's.

4.2 Herverzekeringscontract

Het pensioenfonds heeft met Zwitserleven een herverzekeringsovereenkomst gesloten.

De belangrijkste kenmerken van de overeenkomst zijn:

- De risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid worden op basis van een stop-loss-constructie herverzekerd. De prioriteit daarvan bedraagt 125% van de risicopremie eigen rekening;
- De premie bedraagt 6,0% van de risicopremie eigen rekening per verzekeringsjaar.

5. VOORZIENINGEN EN RESERVES

Voor de in eigen beheer gehouden verplichtingen houdt het pensioenfonds de volgende voorzieningen en reserves aan:

5.1 Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt post voor post vastgesteld, met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven. De VPV wordt gebaseerd op de tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de indexatie zoals die op grond van het indexeringsbeleid aan de slapers en gepensioneerden zijn toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum. De VPV wordt in principe zodanig vastgesteld, dat zij toereikend is ter dekking van de verplichtingen van het pensioenfonds. De toereikendheid van de VPV wordt jaarlijks door de actuaris getoetst.

Aan de berekening van de pensioenverplichtingen liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

- Rekenrente:
Rentetermijnstructuur, gepubliceerd door de DNB, geldend per de berekeningsdatum.
- Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke indexatie.
- Sterftekansen:

— Voor mannen en vrouwen worden de sterftেকansen ontleend aan de AG Prognosetafel 2016, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap, toegepast met de Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg Ervaringssterfte op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2014. Deze ervaringssterfte is opgenomen als bijlage 1 (a en b).

Elk boekjaar wordt de prognoseperiode met 1 jaar opgeschoven. Na iedere publicatie van nieuwe prognosetafels worden de sterftেকansen aan de nieuwe tafels ontleend. De toegepaste ervaringssterfte wordt iedere vier of vijf jaar getoetst op betrouwbaarheid.

— Voor kinderen worden de sterftেকansen verwaarloosd.

■ **Partnerfrequentie:**

Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben (onbepaalde partner systeem met een partnerfrequentie van 100%). Voor gepensioneerden wordt alleen een voorziening voor partnerpensioen berekend, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem). Voorts wordt verondersteld dat de partner van een mannelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een vrouw is en dat de partner van een vrouwelijke (gewezen) deelnemer of gepensioneerde een man is.

■ **Leeftijdsverschil:**

Voor wat betreft het partnerpensioen, wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.

■ **Wezenpensioen:**

Voor eventueel latent wezenpensioen wordt geen voorziening gevormd. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd. Voor wezen van 18 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 27-jarige leeftijd. Ter dekking van wezenpensioenen die ingaan, is een opslag van 1% op de koopsommen voor actieve deelnemers aangebracht.

■ **Arbeidsongeschiktheid:**

Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de voorziening pensioenverplichtingen gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. Ter dekking van dit risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt op de koopsommen voor actieve deelnemers een opslag van 5% gelegd.

De toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op de balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard, wordt gelijkgesteld aan tweemaal de opslag voor premievrijstelling in de zuivere kostendeekkende premie.

■ **Kosten:**

Ter dekking van kosten van beheer en uitbetaling van ingegane pensioenen is in de voorziening pensioenverplichtingen een opslag van 4% opgenomen. De netto actua-riële koopsommen worden verhoogd met een opslag van 4% ter dekking van (admini-stratie)kosten in het boekjaar. Beleggingskosten en overige beheerskosten worden geacht te worden gedekt uit de beleggingsopbrengsten boven de rekenrente.

■ **Uitbetalingswijze:**

Voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.

■ **Toetredingen en uittredingen:**

Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen.

■ **Hertrouwkansen:**

Gegeven het bepaalde in de pensioenregeling en de onder partnerfrequentie genoemde onderstelling, hoeft er geen rekening te worden gehouden met hertrouwkansen.

■ **Leeftijd:**

De leeftijd op berekeningsdatum wordt in maanden nauwkeurig vastgesteld.

5.2 Voorziening prepensioenkapitalen en spaarpensioenkapitalen

Deze voorziening is gelijk aan de som van de individuele saldi van de bij de betreffende vermogensbeheerder aangehouden pensioenspaarrekeningen, gevormd uit het beschikbare premiedeel van de regeling. Zolang het (pre)pensioen nog niet is ingegaan, loopt het pensioenfonds geen risico ten aanzien van deze verplichtingen. Voor de verplichting die voortvloeit uit de garantieregeling prepensioen houdt het pensioenfonds een voorziening aan (als onderdeel van de totale voorziening pensioenverplichtingen), die vastgesteld wordt zoals beschreven in 5.1.

5.3 Voorziening niet-opgevraagde pensioenen.

Voor niet-opgevraagde pensioenen wordt gereserveerd conform de reserveringswijze voor ingegane pensioenen.

Indien de begunstigde zich na vijf jaar nog niet bij het pensioenfonds heeft gemeld, valt de voorziening vrij. Begunstigden kunnen ook na het verstrijken van deze termijn aanspraak maken op de vrijgevallen rechten.

5.4 Reserves

Ter dekking van de risico's houdt het pensioenfonds een algemene reserve aan.

De algemene reserve is per de balansdatum gelijk aan het verschil tussen de totale activa enerzijds en de schulden en de hiervoor genoemde voorzieningen anderzijds.

De reserve vormt het eigen vermogen. Voor de bepaling van het volgens de Pensioenwet (minimum) Vereist Eigen Vermogen wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

6. BELEGGINGSBELEID

6.1 Verklaring Beleggingsbeginselen.

De uitgangspunten van het beleggingsbeleid zijn vastgelegd in het document 'Beleggingsovertuigingen' (zie bijlage 2). Voorts is een en ander verwoord in het document 'Richtlijnen Vermogensbeheer' ingaande 1 oktober 2017 (zie bijlage 3).

6.2 Het strategische beleggingsbeleid

De doelstelling van het pensioenfonds is het op lange termijn garanderen van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven naar het gedurig waardevast houden van ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken. Om deze doelstelling te bereiken, is het van het grootste belang dat de beleggingsresultaten van het pensioenfonds op lange termijn en met aanvaardbare risico's zo hoog mogelijk zijn.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft het volgende strategisch beleggingsbeleid vastgesteld. Vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid vindt in beginsel telkens voor een periode van drie jaar plaats. In onderstaande tabel zijn tevens minimum en maximum allocaties vermeld, waarbinnen ruimte wordt geboden voor tactische asset allocatie.

Beleggingscategorie	Norm%	Min%	Max%
Matching portefeuille	47.5	35.5	63
Discretionaire Euro staatsobligaties 10+	24	14	34
Duration Matching Funds + Liquiditeiten	16	6	26
Euro Investment Grade bedrijfsobligaties	7.5	3.5	15
Return portefeuille	52.5	37	64.5
US Hoogrentende obligaties	5	3.6	6
Emerging Debt	5	0	6
Aandelen	37.5	32.5	42.5
Niet-beursgenoteerd vastgoed	5	3	6

In het kader van aanvullend beleid in het kader van herstel van de financiële positie kan het bestuur besluiten om de asset allocatie tijdelijk aan te passen.

In 2017 is besloten om de discretionaire belegging in renteswaps te verruilen voor een fondsoptlossing. De matching portefeuille bestaat daarmee uit discretionaire euro staatsobligaties met een resterende looptijd langer dan 10 jaar (10+) uit Duration Matching Funds en liquiditeiten aangevuld met Euro investment grade bedrijfsobligaties die samen voor de afdekking van het renterisico zorgen.

De returnportefeuille is gespreid over met name een wereldwijde aandelenportefeuille aangevuld met emerging debt, hoogrentende obligaties en niet-beursgenoteerd vastgoed. Nadere details zijn opgenomen in de beleggingsrichtlijnen. Voor alle beleggingscategorieën zijn representatieve, markt-conforme indices vastgesteld die dienen als benchmark voor risicobeheersing en resultaatsevaluatie.

Derivaten

Derivaten kunnen door de beheerder van het pensioenfonds gebruikt worden ter sturing van het valutarisico alsmede vooruitlopend op het voornemen van aankoop of verkoop van financiële instrumenten. Daarnaast kunnen beleggingsinstellingen of vermogensbeheerders waarin het pensioenfonds in participeert of die het vermogen van het pensioenfonds beheren mogelijk gebruik maken van derivaten. Eventuele posities die voortvloeien uit de derivatentransacties moeten passen binnen de beleggingsrestricties die het pensioenfonds overeen is gekomen met de (vermogens) beheerder in kwestie. De beheerder van het pensioenfonds is bevoegd om – zonder voorafgaande toestemming – valutaswaps, futures en valuta termijn contracten af te sluiten. Indien de beheerder wenst te beleggen in opties, dan dient deze toestemming te verkrijgen van het pensioenfonds.

6.3 Opzet vermogensbeheer

Het beheer van de gehele portefeuille vindt extern plaats. De beleggingscommissie van het pensioenfonds is, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, belast met het toezicht op het vermogensbeheer. De beleggingscommissie heeft hiervoor één fiduciaire vermogensbeheerder geselecteerd. De selectie van de vermogensbeheerder heeft plaatsgevonden op basis van vooraf bepaalde beoordelingscriteria. De discretionaire obligaties zijn in bewaring gegeven bij een custodian. De beheerder van het pensioenfonds heeft de opdracht de beleggingsportefeuille te beheren conform de wijze zoals beschreven in de beleggingsrichtlijnen, die integraal onderdeel uitmaken van de vermogensbeheer overeenkomst.

Deze beleggingsrichtlijnen beschrijven o.a. de normgewichten van de diverse beleggingscategorieën alsmede minimale en maximale bandbreedtes.

Daarbij heeft de beheerder de opdracht de portefeuille binnen deze kaders te beheren. Indien door marktomstandigheden de omvang van een beleggingscategorie buiten deze

kaders valt, heeft de beheerder maximaal tien werkdagen de tijd om het pensioenfonds hiervan op de hoogte te stellen. De praktijk leert dat de beheerder doorgaans al binnen enkele dagen na overschrijding van dergelijke bandbreedtes (al dan niet actief of passief) dergelijke ‘breaches’ meldt aan het pensioenfonds.

6.4 Risicometing en -beheersing

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's, bevatten de door het pensioenfonds opgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- De minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën;
- De index c.q. indices die dienen als benchmark;
- De minimum en maximum allocatie voor de categorieën binnen de matchingportefeuille en de returnportefeuille ;
- De spreiding van effecten ten opzichte van de benchmark;
- De minimale en maximale posities van het valutarisico, binnen de aandelencategorie, en het renterisico;
- Het immuniseren van renterisico (zie bijlage 4 Rente afdekkingsbeleid);

Het pensioenfonds wenst 60% van het renterisico van de gehele verplichtingenstructuur af te dekken. Dit betekent dat het ‘rente afdekkingsbeleid’ van het pensioenfonds voorziet in het afdekken van het renterisico van de verplichtingen voor alle ‘looptijduckets’. Het fonds streeft een rente afdekking op basis van de swapcurve na. Het pensioenfonds heeft de beheerder voor de totale renteafdekking en per looptijdbucket een toegestane bandbreedte meegegeven.

- De maximale afwijking in duration voor vastrentende waarden ten opzichte van de benchmark;
- Een minimale credit rating voor vastrentende waarden (zijnde ‘investment grade’), alsmede de additionele voorwaarden waaronder er een lager minimum kan gelden indien er gebruik wordt gemaakt van creditfondsen of –pools;
- Het gebruik van derivaten.
- Het afdekken van valuta risico.
- Het uitlenen van effecten

6.5 Resultaatsevaluatie

Het beleggingsresultaat wordt per maand gemeten. De vermogensbeheerder rapporteert per maand over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerder zal over voortschrijdende periodes van drie jaar worden vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen aspiratieniveaus. Daarnaast wordt het beleggingsresultaat over meerdere kortere perioden beoordeeld. Bij een beleggingsresultaat onder de minimale rendementsverwachting of consistent onder de standaard uitkomend, wordt van de beheerder een gedetailleerde schriftelijke verklaring verwacht.

Uit de kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder dient te blijken of de gelopen beleggingsrisico's vallen binnen de restricties die hieraan zijn gesteld.

De beleggingscommissie is belast met bovenstaande resultaatsevaluatie, en rapporteert hierover aan het bestuur van het pensioenfonds in de eerstvolgende bestuursvergadering.

6.6 Waarderingsgrondslag

De waardering van de beleggingen op de balans geschiedt als volgt:

- Zakelijke waarden: aandelen, converteerbare obligaties en opties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde;
- Niet-beursgenoteerd vastgoed wordt gewaardeerd op basis van algemeen geaccepteerde waarderingsgrondslagen zoals goedgekeurd door de accountant van het desbetreffende niet-beursgenoteerde vastgoedfonds en zoals toegelicht in het jaarverslag van het vastgoedfonds;
- Vastrentende waarden: obligaties en leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor de obligaties is dat de beurswaarde en voor leningen op schuldbekentenis is dat de berekende marktwaarde;
- Vorderingen, overlopende activa, liquide middelen en kortlopende schulden worden opgenomen tegen marktwaarde.

6.7 Risicohouding

De risicohouding geeft weer in hoeverre het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren. Voor de lange termijn komt de risicohouding van het pensioenfonds tot uitdrukking in zogenaamde ondergrenzen die in het kader van de haalbaarheidstoets zijn geformuleerd. Deze ondergrenzen hebben met name betrekking op het te realiseren pensioenresultaat inclusief waardevastheid.

Het bestuur heeft samen met het verantwoordingsorgaan, gehoord de werkgever en de sociale partners de risicohouding van het pensioenfonds bepaald. In samenspraak zijn de voorkeuren voor verwachte pensioenresultaten en daarbij horende risico's vastgesteld (zie bijlage 8). Dit is gebeurd aan de hand van een aantal concrete vragen over onderwerpen die voor de verzekerden en de werkgever van belang zijn. Bij ieder onderwerp is nagegaan welke situatie het beste past bij het pensioenfonds. De haalbaarheid van het beleid wordt jaarlijks getoetst met een langetermijnprognose.

De risicohouding wordt geconcretiseerd door naar de volgende zaken te kijken:

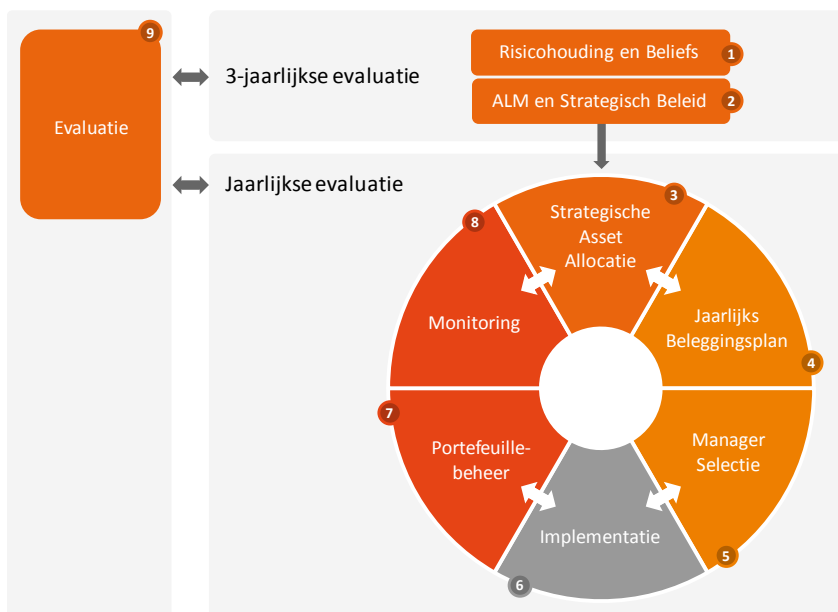
- De gemiddelde deelnemer vertoont risicomijdend gedrag;
- Een stabiele premie heeft de voorkeur;
- Zoveel mogelijk voorkomen van korting van pensioen;
- Gepensioneerden willen geen schokken in hun inkomen. Eventuele korting zoveel mogelijk uitsmeren.
- Realiseren van realistische indexatieverwachting op lange termijn;
- Voorkomen van grote koopkrachtdaling.

De gedefinieerde ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets zijn:

- maximale afwijking slecht weer t.o.v. het mediane pensioenresultaat 22%
- Gemiddeld een pensioenresultaat van 92%
- Een pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie van 92%

6.8 Beleggingscyclus

Het beleggingsproces dat pensioenfonds Huntsman hanteert ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

Het beleggingsproces bestaat uit negen stappen en resulteert in een gebalanceerde werkelijke beleggingsportefeuille die aansluit bij de specifieke wensen en situatie van pensioenfonds Huntsman.

Stap 1: Vaststelling uitgangspunten

In de eerste stap van het beleggingsproces worden de belangrijkste uitgangspunten voor het beleggingsbeleid vastgesteld, te weten de risicohouding en de investment beliefs.

Stap 2: ALM en strategisch beleid

In de tweede stap van het beleggingsproces wordt het strategisch beleggingsbeleid vastgesteld op basis van de uitkomsten van de ALM studie. Pensioenfonds Huntsman gebruikt ALM analyses bij de inrichting van de portefeuille en als toetsend instrument

Stap 3: Strategische asset allocatie portefeuille

Bij de strategische asset allocatie staat de lange termijn centraal en worden kwantitatieve analyses uitgevoerd, gericht op de belangrijkste risicofactoren van de pensioenbalans. Met de toegestane beleggingscategorieën, deze zijn vastgesteld in investment cases, worden meerdere strategische beleggingsportefeuilles samengesteld die voldoen aan de eerder gestelde doelstellingen.

De op lange termijn meest efficiënte beleggingsportefeuilles worden geanalyseerd uit verschillende invalshoeken (via verschillende modellen en visies). Vervolgens wordt geanalyseerd of de voorgestelde verschuivingen overeenstemmen met kwalitatieve visies over de beleggingen. Een sterke kwalitatieve visie op de toegevoegde waarde en/of de transactiekosten kan ervoor zorgen dat een allocatie naar een belegging niet of vertraagd in de tijd plaats zal vinden.

Aanvullend ontstaat via de analyse van meerdere scenario's, inzicht in het gedrag van de verschillende alternatieven en de ontwikkeling van bijvoorbeeld de dekkingsgraad op een middellange horizon. Het resultaat van deze stap is de strategische asset allocatie of normportefeuille.

Stap 4: Jaarlijks beleggingsplan

Elk jaar resulteert het proces van portefeuilleconstructie in een normportefeuille die wordt opgenomen en beschreven in het jaarlijkse beleggingsplan. Hierin worden de gewenste allocatie naar de verschillende beleggingen opgenomen aangevuld met minimale en maximale allocaties (bandbreedtes) per categorie. In het beleggingsplan worden tevens de verschillende onderdelen van het risicobeheer beschreven, waaronder het beleid ten aanzien van valutarisico, renterisico en kredietrisico.

Stap 5: Manager selectie

Met de beleggingsovertuigingen als uitgangspunt wordt per categorie een analyse uitgevoerd over de te prefereren beheerstijl (bijvoorbeeld passief of actief). Op basis van de uitkomst van deze analyse worden managers en/of beleggingsfondsen geselecteerd. Door middel van een degelijk proces, ondersteund door een uitgebreide database met detailposities van vele strategieën wordt een shortlist van geschikte managers samengesteld. Hieruit kiest pensioenfonds Huntsman uiteindelijk de best passende manager. Tevens wordt in deze fase de verdere implementatie van het gewenste duurzaamheidsprofiel vormgegeven. Het resultaat van deze stap is dat voor elke categorie een manager is aangesteld die conform de door het bestuur geaccordeerde richtlijnen de portefeuille beheert.

Stap 6: Implementatie

Na de vaststelling van het jaarlijkse beleggingsplan volgt de implementatiefase. Bij grote verschuivingen, bijvoorbeeld bij mutatie van beleggingscategorieën of managers, wordt een transitieplan opgesteld. Waar nodig wordt een transitie, uit oogpunt van kostenefficiëntie, in meerdere stappen uitgevoerd.

Stap 7: Portefeuillebeheer

Na de implementatie wordt de portefeuille door de aangestelde managers beheerd op basis van de door pensioenfonds Huntsman vastgestelde richtlijnen.

Stap 8: Monitoring

Na de implementatie vindt monitoring plaats door verschillende partijen. De richtlijnen per manager worden gecontroleerd door de aangestelde managers alsmede door Altis als specialist van de manager selectie en monitoring. De fiduciair manager monitort de richtlijnen voor de totale beleggingsportefeuille en het beleid voor onder meer het afdekken van het renterisico en valutarisico.

Stap 9: Evaluatie

In stap negen worden de verschillende stappen van het beleggingsproces plus enkele beleidsonderdelen geëvalueerd. De evaluatie van stap 1, 2 en 3 vindt in principe elke drie jaar plaats. Met uitzondering van de evaluatie van de managers (driejaars) geldt voor de overige stappen een jaarlijks evaluatieproces.

Taken en verantwoordelijkheden van de interne en externe partijen die betrokken zijn bij het vermogensbeheer van Pf Huntsman

Partij	Verantwoordelijkheid
Bestuur	Vaststellen beleid, monitoren implementatie
BAC	Adviseren beleid inzake vermogensbeheer-gerelateerde onderwerpen aan Bestuur, monitoren implementatie door fiduciair beheerder, LDI beheerder en operationeel vermogensbeheerders
Onafhankelijk Adviseur	Inhoudelijk advies aan BAC
ALM Adviseur	Advies inzake (onder andere) het te voeren strategisch beleggingsbeleid gegeven de uitgangspunten van het bestuur
Fiduciair beheerder	Beleggingsinhoudelijke adviseringen ten aanzien van beleggingsovertuigingen en ALM Adviseren BAC en Bestuur inzake alle vermogensbeheer-gerelateerde onderwerpen, dagelijks operationeel beheer van de portefeuille, uitvoering van administratie en rapportages.
Operationeel vermogensbeheerders	Beheer van beleggingsfondsen waarin Pf Huntsman participeert
LDI beheerder	Beheer van de portefeuille ten behoeve van de afdekking van een deel van het renterisico
Custodian	Bewaarder van de stukken in de portefeuille van Pf Huntsman

7. PREMIEBELEID

7.1 Structurele premie

Voor de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen wordt van de werkgever een structurele premie ontvangen. De premie wordt vastgesteld als een percentage van de

pensioengrondslagen. Het percentage wordt door het bestuur periodiek, doch minimaal éénmaal per drie jaar – gehoord het advies van de actuaris – vastgesteld met gebruikmaking van verwachtingen omtrent salaris-, indexatie- en bestandsontwikkelingen, huidig en verwacht rendement.

Het uitgangspunt is een basispensioenpremie die minimaal gelijk is aan de krachtens artikel 128 van de Pensioenwet bepaalde gedempte kostendeekkende premie, berekend op basis van het vijfjaars-voortschrijdend gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december. De feitelijk door de onderneming af te dragen premie is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad op 31 december voorafgaand aan het betreffende kalenderjaar en wordt afgeleid van de basispensioenpremie op de wijze als bepaald in de hierna volgende paragraaf.

7.2 Verhoging of verlaging van de structurele premie

De feitelijk door de onderneming af te dragen premie wordt als volgt van de basispensioenpremie afgeleid:

- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de krachtens artikel 131 van de Pensioenwet minimaal vereiste omvang, is de door de onderneming af te dragen premie gelijk aan de basispensioenpremie verhoogd met één derde deel van het tekort ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad, met dien verstande dat de onderdekking binnen een termijn van drie jaar wordt opgeheven met inachtneming van het bepaalde in artikel 140 van de Pensioenwet.
- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de krachtens artikel 132 van de Pensioenwet vereiste omvang is de door de onderneming af te dragen premie ten minste gelijk aan de basispensioenpremie. Een herstelplan wordt opgesteld met inachtneming van hetgeen hierover bepaald is in artikel 138 en 139 van de Pensioenwet. Eventuele extra lasten in de vorm van verhoging van de pensioenpremie of korting van de indexatie worden op evenwichtige wijze verdeeld tussen werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.
- Indien de in dit lid bedoelde dekkingsgraad als gevolg van uitzonderlijke omstandigheden op de financiële markten naar het oordeel van de werkgever of het fonds niet maatgevend is voor de positie van het fonds, kunnen de werkgever en het fonds in overleg een afwijking van het bepaalde in deze paragraaf overeenkomen.

7.3 Jaarlijkse en tussentijdse toetsing financiële positie

Het premie- en beleggingsbeleid, zoals omschreven in deze abtn geven aan hoe het bestuur haar financiële beleid voert. Het bestuur is van mening dat dit een gezond beleid is.

Toch kan het in incidentele en uitzonderlijke omstandigheden voorkomen dat het bestuur genoodzaakt is aanvullend beleid in te zetten. Dit ad-hoc beleid zal erop gericht zijn om rekening houdend met de belangen van alle betrokkenen, zijnde deelnemers, werkgever en bestuur, gezamenlijk die maatregelen te treffen waarmee de financiële positie van het pensioenfonds weer binnen de daaraan door de Wet gestelde termijn op peil wordt gebracht.

Het bestuur beziet de financiële positie ten minste vier keer per jaar of vaker, indien zich een bijzondere ontwikkeling van vermogen dan wel pensioenverplichting voordoet.

8. VEREIST EIGEN VERMOGEN EN FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN

8.1 Vereist Eigen Vermogen

Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen hanteert het pensioenfonds het standaardmodel als bedoeld in artikel 12 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Het pensioenfonds belegt niet in exotische producten; het standaardmodel is goed toepasbaar bij het risicoprofiel van het fonds omdat alleen wordt belegd in gangbare beleggingscategorieën die in het standaardmodel worden benoemd.

Op basis van de in hoofdstuk 6 weergegeven strategische beleggingsmix is het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie ultimo 2017 vastgesteld op 18,1% van de VPV.

Het minimaal vereist eigen vermogen als bedoeld in artikel 131 van de Pensioenwet is ultimo 2017 vastgesteld op 4,1% van de VPV.

8.2 Herstelplan

Indien er sprake is van een reservetekort (aanwezig eigen vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen) of indien het pensioenfonds voorziet of redelijkerwijs kan voorzien dat een reservetekort zal ontstaan, zal het pensioenfonds dit onverwijld melden aan DNB en zal binnen drie maanden een herstelplan worden ingediend. Dit herstelplan zal erin voorzien dat het reservetekort binnen een periode van maximaal 10 jaar wordt opgeheven. Het herstelplan wordt jaarlijks geëvalueerd zolang het pensioenfonds een reservetekort heeft. Voor de uitgangspunten van het herstelplan wordt gebruik gemaakt van de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven maximale parameters, indien en

voor zover deze niet significant afwijken van de verwachte uitkomsten volgens het pensioenfondsbeleid.

Voor het verbeteren van de financiële positie kunnen de in de hoofdstukken 8.3 tot en met 8.6 bedoelde sturingsmiddelen ingezet worden. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden op dat moment zal het bestuur besluiten welke sturingsmiddelen in welke mate worden ingezet. Daarvoor gelden in ieder geval de volgende richtlijnen.

8.3 Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingen van het pensioenfonds. Door het strategische beleggingsbeleid regelmatig te herijken kan er worden ingespeeld op wijzigingen in het risicoprofiel van de pensioenverplichtingen en in de risicoperceptie van het bestuur van het pensioenfonds.

8.4 Indexatiebeleid

In hoofdstuk 3.3 wordt de ambitie met betrekking tot de mogelijke waardeversteviging van de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken toegelicht.

Het bestuur beslist jaarlijks of, en zo ja in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast.

8.5 Premiebeleid

In hoofdstuk 7 is omschreven hoe de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage van Huntsman Holland BV plaatsvindt. Regelmatig zal bekeken worden of de uitgangspunten van dit model nog adequaat zijn. Hierbij zal rekening gehouden worden met de lange-termijnverwachtingen omtrent toekomstige salaris-, indexatie- en bestandsontwikkelingen, alsmede met de lange-termijnverwachtingen omtrent toekomstige beleggingsrendementen.

8.6 Noodclausule

Mocht ondanks het inzetten van de beschikbare sturingsmogelijkheden een situatie van onderdekking niet binnen de daarvoor gestelde termijn worden weggewerkt of zeer waarschijnlijk niet worden weggewerkt, dan is het bestuur bevoegd om te besluiten opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen (afstempelen). Indien er daarna weer voldoende verbetering van de financiële positie optreedt, zal deze vermindering worden hersteld.

8.7 Financieel crisisplan

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een financieel crisisplan opgesteld. Een financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het bestuur van het pensioenfonds in gevaar komt. Het financieel crisisplan vormt een bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota. Zie bijlage 7.

8.8 Beleid voor de lange termijn

Op basis van de onderdelen in de punten 8.3 t/m 8.6 wordt een adequaat beleid gevoerd met betrekking tot het veiligstellen van de pensioenaanspraken. Dit beleid wordt jaarlijks getoetst met een haalbaarheidstoets. Met de haalbaarheidstoets wordt inzicht gegeven in het pensioenresultaat van de deelnemers bij verschillende scenario's.

Bijlage 1. Ervaringssterfte

Bijlage 2. Beleggingsovertuigingen

Bijlage 3. Richtlijnen Vermogensbeheer

Bijlage 4. Rente afdekkingsbeleid

Bijlage 5. Risicoanalyse

Bijlage 6. Analyse belangenverstremgeling

Bijlage 7. Financieel crisisplan

Bijlage 8. Risicohouding

Bijlage 9. Inrichting en uitvoering sleutelfuncties.

Bijlage 1 a

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg Ervaringssterfte op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2014, correctiefactoren hoofdverzekerde

Lft	Man	Vrouw	Lft	Man	Vrouw	Lft	Man	Vrouw
0 t/m 18	0,236	0,592	49	0,615	0,674	80	0,845	0,914
19	0,236	0,592	50	0,610	0,669	81	0,855	0,914
20	0,236	0,592	51	0,606	0,667	82	0,864	0,914
21	0,236	0,592	52	0,604	0,667	83	0,872	0,914
22	0,236	0,592	53	0,603	0,669	84	0,880	0,916
23	0,239	0,592	54	0,605	0,672	85	0,887	0,918
24	0,244	0,594	55	0,608	0,677	86	0,894	0,921
25	0,254	0,598	56	0,613	0,684	87	0,901	0,925
26	0,268	0,606	57	0,619	0,691	88	0,908	0,929
27	0,287	0,620	58	0,627	0,699	89	0,915	0,934
28	0,311	0,637	59	0,636	0,707	90	0,922	0,939
29	0,337	0,659	60	0,647	0,716	91	0,930	0,945
30	0,366	0,682	61	0,661	0,726	92	0,938	0,951
31	0,396	0,706	62	0,676	0,736	93	0,946	0,957
32	0,426	0,727	63	0,695	0,748	94	0,953	0,963
33	0,456	0,746	64	0,715	0,762	95	0,961	0,969
34	0,485	0,763	65	0,736	0,779	96	0,969	0,976
35	0,512	0,777	66	0,754	0,797	97	0,977	0,982
36	0,537	0,787	67	0,770	0,817	98	0,984	0,988
37	0,561	0,794	68	0,781	0,836	99	0,992	0,994
38	0,582	0,796	69	0,788	0,853	100	1,000	1,000
39	0,601	0,790	70	0,792	0,867	101	1,000	1,000
40	0,617	0,780	71	0,793	0,879	102	1,000	1,000
41	0,629	0,768	72	0,794	0,888	103	1,000	1,000
42	0,638	0,754	73	0,795	0,896	104	1,000	1,000
43	0,643	0,740	74	0,797	0,901	105	1,000	1,000
44	0,643	0,727	75	0,802	0,906	106	1,000	1,000
45	0,640	0,714	76	0,808	0,909	107	1,000	1,000
46	0,635	0,702	77	0,817	0,911	108	1,000	1,000
47	0,628	0,691	78	0,826	0,913	109	1,000	1,000
48	0,621	0,682	79	0,835	0,914	110 e.v.	1,000	1,000

Bijlage 1 b

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg Ervaringssterfte op basis van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2014, correctiefactoren medeverzekerde

LIT	MAN	VROUW	LIT	MAN	VROUW	LIT	MAN	VROUW
0 t/m 18	0,617	0,635	49	0,776	0,772	80	0,912	0,798
19	0,617	0,636	50	0,780	0,775	81	0,914	0,801
20	0,617	0,637	51	0,784	0,778	82	0,916	0,803
21	0,617	0,640	52	0,789	0,781	83	0,919	0,806
22	0,617	0,643	53	0,795	0,785	84	0,921	0,808
23	0,617	0,648	54	0,802	0,788	85	0,924	0,810
24	0,617	0,653	55	0,810	0,792	86	0,927	0,814
25	0,617	0,658	56	0,818	0,794	87	0,930	0,820
26	0,616	0,662	57	0,826	0,797	88	0,933	0,828
27	0,615	0,666	58	0,836	0,800	89	0,936	0,838
28	0,614	0,667	59	0,845	0,804	90	0,940	0,850
29	0,614	0,668	60	0,855	0,807	91	0,946	0,865
30	0,616	0,670	61	0,864	0,811	92	0,952	0,880
31	0,623	0,674	62	0,873	0,813	93	0,958	0,895
32	0,635	0,680	63	0,881	0,814	94	0,964	0,910
33	0,651	0,689	64	0,888	0,814	95	0,970	0,925
34	0,670	0,703	65	0,893	0,813	96	0,976	0,940
35	0,689	0,719	66	0,897	0,810	97	0,982	0,955
36	0,705	0,734	67	0,900	0,807	98	0,988	0,970
37	0,718	0,749	68	0,902	0,804	99	0,994	0,985
38	0,728	0,760	69	0,902	0,801	100	1,000	1,000
39	0,735	0,768	70	0,902	0,798	101	1,000	1,000
40	0,742	0,771	71	0,901	0,796	102	1,000	1,000
41	0,748	0,771	72	0,900	0,794	103	1,000	1,000
42	0,754	0,770	73	0,900	0,792	104	1,000	1,000
43	0,760	0,768	74	0,901	0,790	105	1,000	1,000
44	0,764	0,766	75	0,902	0,789	106	1,000	1,000
45	0,767	0,766	76	0,903	0,789	107	1,000	1,000
46	0,770	0,767	77	0,905	0,790	108	1,000	1,000
47	0,772	0,768	78	0,908	0,792	109	1,000	1,000
48	0,774	0,770	79	0,910	0,795	110 e.v.	1,000	1,000

Bijlage 2: Beleggingsovertuigingen Huntsman

1. Risicopremies

Risico's worden enkel genomen indien hier een beloning tegenover staat

De doelstelling van het pensioenfonds is het kunnen uitkeren van de nominale pensioenaanspraken. Omdat sparen onvoldoende rendement oplevert om deze doelstelling te kunnen behalen, moet het vermogen van het pensioenfonds worden belegd. Er staat een beloning (risicopremie) tegenover het aanhouden van investeringen met een hoger risico. Daarom beleggen wij een deel van de portefeuille in beleggingscategorieën met een hoger risico, omdat deze categorieën het pensioenfonds uitzicht bieden op een hoger verwacht rendement op lange termijn. Risico's waar geen additioneel verwacht rendement tegenover staat worden zo veel mogelijk beperkt.

2. Complexiteit en transparantie

Beleggingen moeten begrijpelijk en transparant zijn

Om bewust te zijn van de risico's van de beleggingen, wil het pensioenfonds begrijpen hoe deze beleggingen werken en wil het zicht hebben op hun werking. Daarom belegt het pensioenfonds alleen in beleggingscategorieën die transparant zijn en door het bestuur worden begrepen.

3. Risicospreiding

Spreiding is belangrijk, maar niet tegen elke prijs

Door de beleggingen te spreiden (diversificatie) over verschillende beleggingscategorieën wordt ook het totale beleggingsrisico gespreid. Dit levert een voordeel op, omdat beleggingscategorieën niet gelijktijdig stijgen of dalen. Hierdoor is het mogelijk een gedeelte van de portefeuille in meer risicovolle beleggingscategorieën te investeren, zonder dat het totale risico recht evenredig zal toenemen. Echter, omdat een breder gespreide beleggingsportefeuille een grotere wissel zal trekken op het bestuur, de beleggingscommissie en de vermogensbeheerder, zal in de praktijk altijd een zorgvuldige afweging worden gemaakt van de kosten en baten van een dergelijke spreiding.

4. In(efficiënties) in financiële markten & asset pricing

Omdat de prijzen van beleggingen kunnen afwijken van de veronderstelde waarde van deze beleggingen, kan actief beheer bijdragen aan een hoger rendement

Doordat financiële markten niet altijd efficiënt zijn, kan de prijs van een belegging afwijken van de veronderstelde waarde van een belegging: een belegging kan te duur of te goedkoop zijn. Met actief beheer wordt hier gebruik van gemaakt, om zo een hoger rendement dan 'de markt' te behalen. Omdat de kans op het realiseren van een consistent beter rendement (outperformance) niet voor elke beleggingscategorie hetzelfde is, zal alleen voor actief beheer worden gekozen indien de kans op het realiseren van netto outperformance groot is.

5. Horizon beleggingen

Het pensioenfonds heeft een lange termijn horizon, zonder daarbij de korte termijn uit het oog te verliezen

Beleggen op de lange termijn loont. Daarnaast heeft het pensioenfonds oog voor de korte termijn: de beleggingsportefeuille wordt op een dermate manier beheerd dat ook aan de korte en middellange termijn verplichtingen kan worden voldaan.

6. Kosten

Het pensioenfonds belegt kostenbewust

Kosten gaan ten laste van het rendement van het pensioenfonds. Daarom streeft het pensioenfonds naar het zo laag mogelijk houden van de kosten. Het pensioenfonds heeft daarom ook een zeer sterke voorkeur voor het beleggen in beleggingsfondsen die enkel een vaste beloningsstructuur kennen.

Een variabele vergoedingsstructuur kan namelijk resulteren in hoge beleggingskosten. Bovendien kan een variabele vergoedingsstructuur de vermogensbeheerder mogelijk ongewenste prikkels geven om meer risico's te lopen.

7. Duurzaamheid

Het pensioenfonds geeft invulling aan duurzaam beleggen

Het pensioenfonds belegt conform de eisen die de wetgeving stelt ten aanzien van duurzaam beleggen. Daarnaast houdt het pensioenfonds beleggingen aan in fondsen, waarbij op een nog striktere wijze invulling wordt gegeven aan het begrip duurzaam beleggen dan de wet voorschrijft. Bij deze fondsen wordt bijvoorbeeld niet belegd in bepaalde niet-duurzame ondernemingen, zonder dat de wet het uitsluiten van deze beleggingen voorschrijft.

Bijlage 3: Richtlijnen Vermogensbeheer (1 oktober 2017)

richtlijnen
vermogensbeheer 1 of

Bijlage 4: Rente afdekkingsbeleid

1. Introductie

Het doel van de matching portefeuille is het beheersen van het renterisico van de verplichtingen van het fonds. De contante waarde van de verplichtingen is (zeer) gevoelig voor veranderingen van de rente. Indien de rente daalt, stijgt de contante waarde van de verplichtingen (er is meer vermogen nodig voor het afdekken van toekomstige verplichtingen). Bij een rentestijging daalt de contante waarde van de verplichtingen (er is minder vermogen nodig voor het afdekken van de toekomstige verplichtingen). Om te voorkomen dat renteveranderingen een te grote invloed hebben op de vermogenspositie van het pensioenfonds wordt daarom een deel van het renterisico afgedekt via de matching portefeuille.

In deze bijlage wordt de wijze waarop Pensioenfonds Huntsman de renteafdekking beheert beschreven. Eerst wordt een definitie van de rente hedge ratio gegeven. Vervolgens wordt beschreven hoe de benchmark van de matching portefeuille wordt bepaald en de wijze van portefeuillebeheer. Tot slot, wordt ingegaan op het monitoringsproces.

2. Definitie

Het doel van de matching portefeuille is het beheersen van een deel van het renterisico. De mate waarin het risico wordt afgedekt wordt uitgedrukt met behulp van het rente afdekkingspercentage, de zogenaamde rente hedge. Deze rente hedge geeft de mate weer waarin waardeveranderingen van de verplichtingen als gevolg van renteveranderingen eveneens tot uitdrukking komt in de waardeverandering van de matching portefeuille. Een hedge ratio van 100% houdt in dat waardeveranderingen van de verplichtingen (als gevolg van renteveranderingen) leiden tot eenzelfde waardeverandering van de matching portefeuille. Bij een hedge ratio van 60% is de waardeverandering van de matching portefeuille slechts 60% van de waardeverandering van de verplichtingen.

De rente hedge ratio wordt als volgt bepaald:

$$\text{Rente hedge ratio} = \frac{\text{Duratie}_{\text{Matching portefeuille}} * \text{Eurowaarde}_{\text{Matching portefeuille}}}{\text{Duratie}_{\text{Verplichtingen}} * \text{Eurowaarde}_{\text{Verplichtingen}}}$$

Duratie is de gevoeligheid van de waardering voor een schok van de rente curve bij een gelijkblijvende Option Adjusted Spread (OAS). De duratie van beleggingsfondsen wordt bepaald op basis van de benchmark van een fonds.

3. Benchmark matching portfolio

Als benchmark voor het beheer van de matching portefeuille maakt het pensioenfonds gebruik van een zogenaamde "Benchmark matching portefeuille", waarmee een representatieve weergave van de verplichtingen wordt gecreëerd. Voor de "Benchmark matching portefeuille" worden de nominale uitkeringsverplichtingen van Pensioenfonds Huntsman gehanteerd met de volgende aanpassingen. Allereerst worden de nominale uitkeringsverplichtingen geschaald met de strategische hedge ratio. Vervolgens wordt er rekening gehouden met enige funding kosten. Deze kosten ontstaan uit de strategische keuze voor leverage i.e. dat de waarde van de matching portefeuille verschillend is van de contante waarde van de nominale uitkeringsverplichtingen geschaald met de strategische hedge ratio. Het gevolg is dat het verschil wordt gedekt door renteswaps welke funding kosten meebrengen. De contante waarde van de nominale uitkeringsverplichtingen wordt bepaald op basis van de Euro zero coupon swap curve. Op kwartaalbasis worden de recentste gegevens van de uitkeringsverplichtingen aangeleverd door AZL Actuarium. Op basis hiervan wordt de benchmark opnieuw vastgesteld. Zo wordt getracht dat wijzigingen in de verplichtingstructuur tijdig worden meegenomen bij de bepaling van de renteafdekking.

4. Beheer matching portefeuille

Het bestuur van het pensioenfonds heeft bepaald dat de volgende instrumenten gebruikt kunnen worden in de matching portefeuille:

- Liquiditeiten
- Euro staatsobligaties van hoge kwaliteit (AAA/AA-)
- Euro Investment Grade Credits
- Duration Matching Funds

In de beleggingsrichtlijnen met de fiduciaire vermogensbeheerder is de strategische rente hedge (inclusief bandbreedten) opgenomen en de allocaties naar de verschillende beleggingscategorieën door middel van een normgewicht en een bandbreedte. Tevens zijn hierin afspraken gemaakt met betrekking tot het concentratie- en kredietrisico.

Ook staat in de beleggingsrichtlijnen met de fiduciair beheerder aangegeven of het beheer van een beleggingscategorie wordt uitbesteed aan een andere vermogensbeheerder. Wanneer een discretionair beheerde sub-portefeuille behoort tot de matching portefeuille dan zal deze beheerd worden conform de door het bestuur vastgestelde beleggingsrichtlijnen.

Het doel van het beheer van de matching portefeuille is het beheersen van het renterisico, op basis van de door het bestuur bepaalde strategische rente hedge. Er is geen outperformance doelstelling, er wordt gestreefd naar een rendement in overeenstemming met het rendement van de benchmark matching portefeuille. De toegestane afwijkingen tussen de feitelijke rente hedge en de strategische rente hedge zijn beperkt. Ook de afwijkingen van de rentegevoeligheden op de verschillende looptijden van de verplichtingen (curverisico) zijn zeer beperkt.

Ter beheersing van het renterisico maakt het pensioenfonds in de matching portefeuille gebruik van swaps binnen een fondsoptlossing (Duration Matching Funds). Renteswaps zijn zogenaamde "Over the counter" (OTC) producten. Dat zijn afspraken tussen twee partijen, bijvoorbeeld over het onderling uitwisselen van rentebetalingen (swaps) of de verkoop van valuta's op termijn. Deze afspraken worden namens het pensioenfonds binnen de fondsen gemaakt door ICS. Het tegenpartijrisico wordt binnen de fondsen geregeld.

5. Monitoring

Het pensioenfonds ontvangt maandelijks een rapportage van de fiduciair beheerder over de hoogte van de rente hedge, de omvang en samenstelling van de matching portefeuille en het gerealiseerde absolute en relatieve rendement. Op kwartaalbasis ontvangt het pensioenfonds een uitgebreide risicorapportage van de fiduciaire beheerder met de volgende informatie over de matching portefeuille:

- De rente hedge, opgesplitst naar de toegestane beleggingsinstrumenten
- De nauwkeurigheid van de afdekking in geval van grote ((non-)parallele) renteschokken
- Rentegevoeligheden van matching portefeuille en af te dekken verplichtingen per looptijd bucket

Tenminste maandelijks worden de rente hedge ratio's berekend door de fiduciaire manager. Ook worden ze bepaald bij actieve aanpassingen in de allocatie naar beleggingscategorieën. Bij de bepaling van de rente hedge ratio wordt uitgegaan van de laatst bekende posities en prijzen. Indien blijkt dat een actuele rente hedge ratio hoger of lager is dan toegestaan volgens de door het bestuur vastgestelde bandbreedten, dan zal deze binnen de bandbreedten worden gebracht.

Bijlage 5

RISICOANALYSE

December 2016

Vooraf

Integraal risicomanagement is een interactief proces dat continu wordt doorlopen. Het gaat om het management van alle verschillende risicogebieden in onderlinge samenhang. Risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd en waar zinvol gekwantificeerd en er worden beheersmaatregelen vastgesteld. Met beheersmaatregelen worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van het optreden van een risico wordt beïnvloed of waarmee de negatieve gevolgen van zo'n risico worden beperkt. Naast de kwantitatieve criteria vergen strategische en kwalitatieve aspecten aandacht.

De risicoanalyse heeft tot doel om op een gestructureerde wijze inzicht te geven in de risico's die het pensioenfonds onderkent en de wijze waarop deze worden beheerst. Deze risicoanalyse sluit aan bij de door de toezichthouder DNB geïntroduceerde Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM). De opdeling in risicocategorieën van FIRM is enigszins aangepast om dit beter te doen aansluiten bij de karakteristieken van het pensioenfonds.

In dit document worden de risico's op onderdelen verder gespecificeerd, aangevuld, beschreven en beoordeeld. Voor de inschatting van het risico hanteren we de classificatie **laag**, **beperkt**, **aanzienlijk** en **hoog**, waarbij geldt:

- Laag:** De waarschijnlijkheid dat het risico leidt tot een aanzienlijke tot hoge impact is erg gering.
- Beperkt:** De waarschijnlijkheid dat het risico leidt tot een aanzienlijke tot hoge impact is beperkt. Indien de omstandigheden echter wijzigen kan deze waarschijnlijkheid ook snel wijzigen en daarmee wellicht aanzienlijk worden. Het risico dient dan ook bewaakt te worden.
- Aanzienlijk:** De waarschijnlijkheid dat het risico tot een aanzienlijke tot hoge impact zal leiden is aanmerkelijk groot.
- Hoog:** Het risico zal zich, zonder adequate beheersing, vrijwel zeker voordoen en een aanzienlijke tot hoge impact hebben. Beheersing van het risico verdient grote aandacht.

Toetsingsgrenzen FTK

In het financieel toetsingskader (FTK) zijn voor een aantal financiële risico's normen ontwikkeld voor de kwantificering van deze risico's. Deze normen zijn uitgedrukt in een bedrag aan eigen vermogen dat nodig is om deze risico's te kunnen opvangen. Het minimaal vereist eigen vermogen is gelijk aan 104,1% van de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening (VPV). Het minimaal vereist eigen vermogen heeft betrekking op verzekeringstechnische risico's. Het vereist eigen vermogen is gelijk aan 118,6% van de VPV.

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen is door DNB een standaardmodel ontwikkeld; de zogenaamde S-toets. De onderliggende factoren worden aangeduid met S1 tot en met S10. Met name het renterisico en het aandelenrisico bepalen de uitkomst van deze toets. De S-jes hebben betrekking op de volgende risico-onderdelen:

S1: Renterisico	S2: Aandelen- en vastgoedrisico	S3: Valutarisico
S4: Grondstoffenrisico	S5: Kredietrisico	S6: Verzekeringstechnisch risico
S7: Liquiditeitsrisico	S8: Concentratierisico	S9: Operationeel risico
S10: Actief-beheerisico		

De uitkomsten in dit document van het vereist eigen vermogen gelden per 30 juni 2016. De onderliggende factoren worden ieder kwartaal opnieuw berekend en vervolgens aan DNB gerapporteerd.

Financiële risico's

Renterisico

De hoogte van de VPV is mede afhankelijk van de stand van de marktrente. Een lagere marktrente resulteert in hogere VPV, en daarmee in een lagere dekkingsgraad.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat door rentedaling de dekkingsgraad naar beneden gaat.
Oorzaken	Bij een rentedaling neemt de VPV toe. Indien de bezittingen minder hard toenemen dan de VPV daalt de dekkingsgraad. De rente wordt bepaald door externe economische ontwikkelingen en het monetair beleid van de Europese Centrale Bank.
Beoordeling risico	Hoog <ul style="list-style-type: none"> – Een daling van de marktrente heeft een hoge impact op de dekkingsgraad. Ondanks dat Pensioenfonds Huntsman een relatief oud bestand heeft is de rentegevoeligheid hoog (duration van 16 jaar). – Door de lage rentestand is het risico van neerwaarts effect verminderd.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Het renterisico wordt voor 60% afgedekt, op basis van marktwaarde. Omdat de VPV op basis van de ufr wordt berekend en niet op basis van de marktrente wordt een waardeinstijging van de VPV door een daling van de marktrente voor meer dan 60% wordt opgevangen door een waardeinstijging van de beleggingen. • De renteafdekking wordt voor circa 92% gerealiseerd door te beleggen in obligaties en credits en de rest door gebruikmaking van swaps. • Ten minste één keer per jaar vindt herijking plaats op basis van de meest recente verwachte kasstromen voortvloeiend uit de pensioenverplichtingen. • Elk kwartaal wordt de feitelijke renteafdekking getoetst aan de gemaakte strategisch keuze.
Restrisico	Beperkt <ul style="list-style-type: none"> – Het resultaat van het gekozen beleid is een volatiele actuele dekkingsgraad. Door de introductie van de beleidsdekkingsgraad, die wordt vastgesteld als het 12-maandsgemiddelde van de actuele dekkingsgraad, worden de schokken gedempt. – Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S1) is bepaald op € 5.507.000.
Te nemen acties	<ul style="list-style-type: none"> – Het beleid wordt jaarlijks heroverwogen of eerder indien de markt-omstandigheden dit verlangen. – De risico's worden inzichtelijk gemaakt met behulp van een haalbaarheidstoets en impactanalyses (heat map, zie bijlage). Een impactanalyse wordt ieder kwartaal uitgevoerd.

1. Aandelen- en vastgoedrisico

Door fluctuaties op de financiële markten (aandelen, vastgoed) kunnen de waarderingen van de beleggingen fluctueren en daarmee de dekkingsgraad beïnvloeden.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardeveranderingen plaatsvinden.
Oorzaken	Bij een daling van de marktprijzen dalen de bezittingen wat, bij een gelijkblijvende VPV, een negatief effect heeft op de dekkingsgraad. Marktprijzen worden bepaald door externe economische ontwikkelingen.
Beoordeling risico	Hoog De beleggingsportefeuille bestaat voor een substantieel deel uit aandelen, belegd in ontwikkelde en opkomende markten.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgvuldige monitoring van het beleggingsrisico met behulp van maand- en kwartaalrapportages en kwartaalbespreking in de beleggingscommissie. • Zorgvuldige selectie, monitoring en evaluatie van de vermogensbeheerders door ALTIS. • Vermogensbeheerders mogen alleen beleggen volgens mandaat en beleggingsrichtlijnen. • Om de gevoeligheid voor verandering in beurskoersen te beperken zijn de aandelenbeleggingen gespreid over meerdere sectoren. • De risicohouding wordt beoordeeld voor de korte termijn (in relatie tot het vereist eigen vermogen) en voor de lange termijn (in relatie met de haalbaarheidstoets).
Restrisico	Hoog <ul style="list-style-type: none"> – Het beleggen in aandelen is een bewuste keuze voor het nemen van risico. Dit risico is aanzienlijk, maar acceptabel vanwege de rendementsverwachting.

	<p>Beoogd wordt om hiermee zo veel mogelijk aan de indexatieambitie te voldoen. Bovendien zou bij een belegging in alleen staatsobligaties de rente op de verplichtingen niet worden gehaald. Er bestaat dus, bij de huidige vaststelling van de verplichtingen, een noodzaak om meerrendement te behalen en dus om risico te nemen.</p> <p>– Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S2) is bepaald op € 78.319.000.</p>
Te nemen acties	Het beleid wordt jaarlijks heroverwogen of eerder indien de marktomstandigheden dit verlangen.

2. Valutarisico

Door fluctuaties van valuta kunnen de waarderingen van de beleggingen fluctueren en daarmee de dekkingsgraad beïnvloeden.	
Wat zijn de risico's?	Het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva, dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta.
Oorzaken	Valutakoerswijzigingen, afhankelijk van de marktontwikkelingen.
Beoordeling risico	Aanzienlijk
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Beleggingen in landen die niet de euro voeren zijn beperkt; • In de niet-euro landen is het valutarisico als volgt afgedekt: <ul style="list-style-type: none"> - Australië, USA en United Kingdom voor 75% - Japan voor 50% • De rentegevoelige beleggingen luiden in euro.
Restrisico	<p>Beperkt</p> <p>– Overige beleggingen (gering) in niet-euro landen zijn niet afgedekt.</p> <p>– Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S3) is bepaald op € 15.900.000.</p>
Te nemen acties	Geen.

3. Grondstoffenrisico

Door waardeveranderingen in grondstoffen kunnen de waarderingen van de beleggingen fluctueren en daarmee de dekkingsgraad beïnvloeden.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat de waarde van beleggingen in grondstoffen vermindert als gevolg van waardeveranderingen in grondstoffen.
Oorzaken	Waardeverandering van grondstoffen..
Beoordeling risico	<p>Laag</p> <p>Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen.</p>

4. Kredietrisico

Koersveranderingen die ontstaan door een gewijzigde inschatting van de kredietwaardigheid van uitgevende partijen van staatsleningen en bedrijfsobligaties. De credit spread is het verschil tussen de yield op de vastrentende belegging met kredietrisico en de yield op de als veilig geachte belegging (swap rente) met een vergelijkbare looptijd en geeft de risicoperceptie weer van de markt.	
Wat zijn de risico's?	Koersdalingen op de beleggingen waarvoor sprake is van kredietrisico, zoals staats- en bedrijfsobligaties..
Oorzaken	<ul style="list-style-type: none"> • Stijging credit spread • Derating van de uitgevende partij. • Faillissement of betalingsonmacht van de uitgevende partij.
Beoordeling risico	<p>Aanzienlijk</p> <p>– Het pensioenfonds heeft de volgende beleggingen waarop kredietrisico wordt gelopen;</p> <p>– Staatsobligaties 24%</p> <p>– Bedrijfsobligaties (credits van investment grade) 7,5%</p> <p>– Hoogrentende bedrijfsobligaties (high yield) 5,0%</p> <p>– Emerging Debt 5,0%</p> <p>– Van het totale VEV (Q3 2017) van 19,7% is 4,5% toe te wijzen aan kredietrisico (22,8%).</p>
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Het kredietrisico wordt gespreid belegd over verschillende debiteuren.

	<ul style="list-style-type: none"> Met de spreiding over verschillende producten is er tevens een spreiding over belegging met een verschillende rating. Staatsobligaties van ontwikkelde landen en credits hebben een hoge rating. De hoogrentende beleggingen high yield en EMD hebben een relatief lage rating. Binnen de belegging EMD is een spreiding aangebracht tussen beleggingen in dollars en beleggingen in lokale valuta.
Restrisico	Beperkt <ul style="list-style-type: none"> Het kredietrisico op derivaten en securities lending is onderdeel van tegenpartijrisico.
Te nemen acties	Geen.

5. Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico manifesteert zich in een verkeerd premie- en reserveringsbeleid, veroorzaakt door onjuiste aannames omtrent de bestandsontwikkeling of gebruik van onrealistische of verouderde grondslagen.	
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> Het pensioenfonds zegt onder andere pensioenen toe in geval van overlijden of arbeidsongeschiktheid. Indien meer pensioen moet worden toegezegd dan verwacht, door meer overlijdens- of arbeidsongeschiktheidsgevallen, dan neemt de VPV toe en daalt de dekkingsgraad. Het pensioenfonds moet langer pensioen uitkeren door een toegenomen levensverwachting van de verzekerden.
Oorzaken	<ul style="list-style-type: none"> Werkelijk overlijden hoger dan verwacht (kortlevenrisico). Werkelijk overlijden lager dan verwacht (langlevenrisico, vooral bij gepensioneerden). Werkelijke arbeidsongeschiktheid hoger dan verwacht.
Beoordeling risico	Beperkt Het aantal verzekerden in het fonds is relatief klein, waardoor de wet van grote aantallen niet van toepassing is. Dit wordt gecompenseerd door de grote groep gepensioneerden waarvoor het kortlevenrisico negatief is.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> Door rekening te houden met de toekomstige sterftetrend wordt naar verwachting volgens de huidige inzichten het langlevenrisico sterk gereduceerd. Voor de berekening van de VPV wordt uitgegaan van de meest recente prognosetafel van het Actuarieel Genootschap (thans AG2016). <i>Het pensioenfonds heeft het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico voor actieve deelnemers op basis van stop-loss herverzekerd, boven een eigen risico van 125% van de risicopremie.</i> <i>Jaarlijks wordt een actuariële analyse gemaakt.</i>
Restrisico	Beperkt <ul style="list-style-type: none"> De te herverzekeren risicokapitalen worden één keer per jaar vastgesteld op basis van de rentecurve per 1 januari van het jaar, terwijl de uitgekeerde risicokapitalen pas later worden belegd. Tot dat moment loopt het pensioenfonds een beperkt (rente)risico. 25% van de risicopremie. Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S6) is bepaald op € 13.638.000.
Te nemen acties	Jaarlijks actuariële uitgangspunten beoordelen op basis van de actuariële resultaten.

6. Liquiditeitsrisico

Indien het fonds niet over voldoende liquide middelen beschikt, kan het niet aan zijn betalingsverplichtingen voldoen. Hierdoor moeten wellicht beleggingen met verlies worden verkocht, wat een negatieve invloed heeft op de dekkingsgraad.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat beleggingen niet tijdig of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.
Oorzaken	Een negatieve cashflow in combinatie met het niet tijdig of slechts tegen verlies kunnen verkopen van beleggingen.
Beoordeling risico	Laag Er zijn voldoende liquide beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> De geldstromen zijn goed op elkaar afgestemd, onder andere door vervroeging

	<p>van de premie ontvangst.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bij de jaarlijkse herijking van de beleggingsportefeuille wordt rekening gehouden met de liquiditeitsbehoefte. De liquiditeitsbehoefte wordt door middel van een liquiditeitsplanning regelmatig gemonitord. • Er zijn voldoende beleggingen gemakkelijk liquide te maken.
Restrisico	Laag Door het gebruik van swaps en het afdekken van valuta kunnen cashverplichtingen ontstaan
Te nemen acties	Jaarlijks vaststellen of de liquiditeitsplanning sluitend is.

7. Concentratierisico

(Economische) gebeurtenissen kunnen geconcentreerd plaatsvinden binnen één sector of zelfs bij één debiteur, wat grote effecten op de financiële positie van het fonds kan hebben.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat als gevolg van onvoldoende diversificatie binnen de beleggingsportefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde ervan.
Oorzaken	Te lage spreiding, te hoog belang.
Beoordeling risico	Laag Het concentratierisico is door de spreiding van de beleggingen niet materieel. Het pensioenfonds is niet blootgesteld aan één specifieke risicocategorie, met uitzondering van het risico op staatsleningen.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • De beleggingen worden gespreid over verschillende categorieën (aandelen, obligaties, vastgoed). • Wereldwijde spreiding voor de aandelenportefeuille over ontwikkelde en opkomende markten. • Spreiding van aandelenbeleggingen over diverse beleggingssectoren welke zoveel als mogelijk onafhankelijk van elkaar op variërende economische- en marktomstandigheden reageren. • Regionale spreiding conform de volgens marktkapitalisatie gewogen benchmark. • Er zijn geen extreme posities ten opzichte van marktgemiddelden ingenomen.
Restrisico	Laag Concentratierisico op kernlanden in Europa en op fondsen is aanwezig. Voor 90% van de vastrentende beleggingen hebben de landen minimaal een BBB-rating, wat het risico beperkt (verkoop bij daling van de rating). De fondsen zijn zelf gespreid belegd.
Te nemen acties	Geen

8. Actief-beheerrisico

Actief beheer heeft betrekking op de ruimte die aan de vermogensbeheerder wordt geboden om af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille.	
Wat zijn de risico's?	Door actief beheer kan het rendement negatief afwijken van de benchmark, hetgeen een negatief effect op de waardeontwikkeling van de beleggingen kan hebben.
Oorzaken	Verkeerde tactische beleggingskeuze.
Beoordeling risico	Laag <ul style="list-style-type: none"> – Omdat financiële markten niet altijd actief zijn, belegt het pensioenfonds actief. – De tracking error is beperkt. – Het vereist eigen vermogen voor dit risico (S10) is bepaald op € 12.9 M.

9. Inflatierisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen jaarlijks te verhogen aan de hand van de prijsinflatie. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, het beleggingsrendement, inflatie en demografie.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat het pensioenfonds onvoldoende in staat is om pensioenen als gevolg van optredende prijsinflatie te verhogen zonder belanghebbenden te benadelen. Hierbij is inbegrepen het risico van negatieve verhogingen (kortten van pensioen).
Oorzaken	Hoge inflatie, tegenvallende beleggingsrendementen of dalende marktrente.
Beoordeling risico	Hoog De pensioentoezegging kent een voorwaardelijke indexatie gekoppeld aan een ex-

	ante bepaalde maatstaf. De inflatie is momenteel laag, maar de marktrente ook.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – Het bestuur besluit jaarlijks over de toekenning conform een vastgestelde systematiek. – Het pensioenfonds communiceert expliciet over de voorwaardelijkheid van de indexatie en de mogelijkheid tot korting van de verplichtingen.
Restrisico	Hoog Door de langdurig matige dekkingsgraad van het pensioenfonds is al een aantal jaren niet of deels geïndexeerd en daarmee de koopkracht van de gepensioneerden gedaald. Het indexatieperspectief is door de lage dekkingsgraad niet gunstig.
Te nemen acties	Communicatie met de verzekeren handhaven conform de daarvoor geldende normen. Na herstel van de financiële positie kan het bestuur besluiten tot indexatie en mogelijk inhaalindexatie.

Niet-financiële risico's

Omgevingsrisico

Dit betreft het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen die van invloed zijn op draagvlak, belangenbehartiging en reputatie.	
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> – Het wijzigen van draagvlak als gevolg van grote wijzigingen in het verzekerdenbestand (groei of krimp van de werkgever). – Het ontbreken van een evenwichtige belangenbehartiging als gevolg van dominantie van de werkgever of enkele bestuurders. – Reputatieschade door bijvoorbeeld korten van pensioen of langdurig niet indexeren.
Oorzaken	Groei of krimp van de werkgever, druk uitgeoefend door de werkgever, slechte financiële positie van het pensioenfonds.
Beoordeling risico	Beperkt <ul style="list-style-type: none"> – Nu nieuwe medewerkers niet meer tot het pensioenfonds toetreden en alleen bestaande medewerkers deelnemen, kan het draagvlak verminderen bij de werkgever. Voor het pensioenfonds is het risico in financiële zin zeer beperkt, omdat het pensioenfonds een hoge rijpingsgraad kent waardoor de premie van weinig invloed is op de financiële positie. – Door een langdurig reservetekort bij het pensioenfonds ordt er niet of niet volledig geïndexeerd en is de koopkracht van de pensioenen gedaald. Het indexatieperspectief is door de lage dekkingsgraad niet gunstig.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Belangenbehartiging is geregeld in de samenstelling van bestuur en verantwoordingsorgaan. De voorzitter is extern. • (Zelf)evaluatie is een middel om eventuele dominantie van werkgever of bestuursleden te onderkennen.
Rest risico	Beperkt
Te nemen acties	Geen

Operationeel risico

Zonder deugdelijke operaties zijn de gegevens inzake bezittingen en verplichtingen onbetrouwbaar, wat een grote invloed op de positie van het fonds kan hebben.	
Wat zijn de risico's?	De operationele risico's zijn onder andere het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, het opstellen van onjuiste rapportages en fraude. Specifiek te benoemen is het risico dat de sponsor wegvalt.
Oorzaken	Het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte gebeurtenissen.
Beoordeling risico	Laag De uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed aan een grote professionele partij, met een goede procesbeschrijving van de werkzaamheden en adequate back-up bij uitval van een medewerker.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Het stellen van kwaliteitseisen aan de administrateur en de (fiduciair) vermogensbeheerders die bij de uitvoering zijn betrokken. Afspraken met de externe partijen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Dit is ook conform de beleidsregel uitbesteding van DNB. • Een goed beschreven administratieve organisatie en interne controle (AO/IC).

	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht op de naleving van de afgesproken procedures. • Het regelmatig uitvoeren van een steekproef op de juistheid van de administratie (Quinto-P). • Het institutionaliseren van het intern toezicht.
Rest risico	Laag Het in enige mate lopen van operationeel risico is onontkoombaar, maar wordt in voldoende mate beheerst. Door uitbesteding van veel operationele activiteiten is het restrisico laag.
Te nemen acties	Periodiek evalueren van de afspraken met de aministrateur en zijn AO/IC.

10. *Uitbestedingsrisico*

Het pensioenfonds heeft de administratie en het vermogensbeheer uitbesteed en is daarmee voor een goed functioneren afhankelijk van de uitvoerders.	
Wat zijn de risico's?	Het risico dat de continuïteit, integriteit of kwaliteit van de administratie of het vermogensbeheer wordt geschaad.
Oorzaken	Bij uitbesteding is er kans dat uitbestede werkzaamheden niet volgens de daaraan te stellen eisen worden uitgevoerd of niet goed op elkaar zijn afgestemd.
Beoordeling risico	Aanzienlijk Het betreft complexe activiteiten waarvoor hoogwaardige kennis en ervaring nodig is. De uitvoerder heeft beschikking over of toegang tot de geldmiddelen van het pensioenfonds.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • De werkzaamheden zijn uitbesteed aan gerenommeerde professionele partij op basis van een afgesloten overeenkomst. • De kwaliteit van de dienstverlening is vastgelegd in een sla (service level agreement). • De voortgang en de kwaliteit van de dienstverlening wordt elk kwartaal (administrateur) of elke maand (vermogensbeheerders) gerapporteerd en gecontroleerd. • Jaarlijks worden ISAE-rapportages ontvangen en door het pensioenfonds beoordeeld. • Ieder kwartaal bijeenkomst met de fiduciair vermogensbeheerder, waarin de uitvoering van het mandaat wordt geëvalueerd.
Rest risico	Laag Wetgeving en maatschappelijke normen op dit gebied blijven in beweging.
Te nemen acties	AZL vragen om toelichting op beheersmaatregelen bij uitbesteding.

11. *IT-risico*

Onder IT-risico wordt verstaan het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.	
Wat zijn de risico's?	Indien de administratie verloren gaat raakt het fonds haar informatie kwijt en kan aan verzekerden niet de juiste informatie of juiste gelden gegeven worden.
Oorzaken	Bijvoorbeeld brand, grote technische storing.
Beoordeling risico	Beperkt
Genomen maatregelen	Het pensioenfonds heeft de administratie uitbesteed. De administrateur beschikt over adequate back-up-procedures voor het geval het automatiseringssysteem zou uitvallen. Zowel de uitvoerder als de sponsor heeft een back-up systeem waarbij alle data dagelijks op een andere geografische locatie wordt gekopieerd, waardoor verlies van informatie wordt voorkomen.
Rest risico	Laag
Te nemen acties	Geen.

12. *Integriteitsrisico*

De integriteit van het fonds kan worden beïnvloed door niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers of leiding.	
Wat zijn de risico's?	De risico's zijn onder andere benadeling derden, voorwetenschap, witwassen, onoorbaar handelen en financiering terrorisme. Hierdoor kan reputatieschade en financiële schade ontstaan.
Oorzaken	Niet-integer of onethisch gedrag.
Beoordeling risico	Laag

	Operationele activiteiten zijn uitbesteed.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – Het bestuur heeft een gedragscode opgesteld. Deze wordt jaarlijks door de bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en medewerkers van het pensioenbureau getekend. De gedragscode geeft richtlijnen hoe om te gaan met voorwetenschap, onoorbaar handelen en belangenverstrengeling. De gedragscode wordt herzien zodra de omstandigheden binnen en rondom het pensioenfonds daartoe aanleiding geven. – Het bestuur heeft geen directe invloed op het vermogensbeheer, waardoor geen van de bestuursleden insider is. – Besluiten kunnen alleen genomen worden in de bestuursvergadering. – Kandidaat bestuursleden worden vooraf getoetst door het bestuur op geschiktheid en door DNB op geschiktheid en betrouwbaarheid.
Rest risico	Laag
Te nemen acties	Samenwerking binnen het bestuur periodiek evalueren.

13. Juridisch risico

Het juridisch risico bestaat uit het niet voldoen aan wet- en regelgeving en het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het pensioenfonds.	
Wat zijn de risico's?	Onvolledige of onjuiste vastlegging (in bijvoorbeeld statuten, reglementen, overeenkomsten, etc.) kunnen leiden tot vorderingen die niet gefinancierd zijn dan wel vorderingen die oninbaar zijn. Tevens dient de communicatie van het fonds consistent te zijn met de juridische documenten. Hierbij kan met name gedacht worden aan de communicatie inzake indexatie (zie ook inflatierisico).
Oorzaken	Juridisch onjuiste formuleringen.
Beoordeling risico	Laag
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen het pensioenfonds wordt nieuwe wet- en regelgeving geïdentificeerd. • Voor complexe zaken wordt gebruik gemaakt van een gespecialiseerde jurist.
Rest risico	Laag
Te nemen acties	Geen.

Bijlage 6

Analyse belangenverstrengeling

Besproken in de bestuursvergadering van
7 mei 2015

Inleiding

Van belangenverstrengeling is sprake wanneer persoonlijke of professionele belangen, anders dan die van het pensioenfonds, worden meegenomen in de besluitvorming. Dit kan bewust of onbewust gebeuren. Soms is de grens niet duidelijk tussen wat nog net wel kan en wat net niet meer. Financieel gewin hoeft niet aan de orde te zijn, een persoonlijke relatie kan ook tot onzuivere besluitvorming leiden. Dat er sprake is van belangenverstrengeling hoeft niet altijd een probleem te zijn, maar een situatie kan de schijn tegen hebben en die schijn alleen al kan het vertrouwen in het pensioenfonds schaden. Van belang is dat de bestuursleden voldoende alert zijn en adequaat omgaan met situaties van conflicterende belangen.

We onderscheiden schijnbare en daadwerkelijke belangenverstrengeling. Bij daadwerkelijk belangenverstrengeling zijn het persoonlijke belang van een bestuurder en zijn verantwoordelijkheden als bestuurder met elkaar in conflict. Bij schijnbare belangenverstrengeling lijkt het persoonlijk belang van een bestuurder de besluitvorming onjuist te beïnvloeden, terwijl dit niet het geval is. Beide soorten belangenverstrengeling kunnen nadelig zijn voor het vertrouwen in elkaar en in het pensioenfonds.

Mocht vast komen te staan dat er sprake is van belangenverstrengeling, dan kan de integriteit van het hele bestuur in het geding komen. De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de beleggingscommissie handelen integer. Ze zorgen ervoor dat hun eigen functioneren getoetst wordt. Ze vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling met een partij waarmee het fonds een band heeft, op welke manier dan ook.

Hoofd- en nevenfuncties

Hoofd- en nevenfuncties dienen bekend te zijn en periodiek te worden geactualiseerd. Functies moeten worden gemeld en in kaart gebracht. Bij het aangaan van contracten met derden wordt rekening gehouden met deze functies.	
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> – Belangenverstrengeling kan ontstaan bij het uitbesteden of aannemen van adviesopdrachten. – Het gevaar schuilt in de verleiding informatie verkregen in de ene rol onjuist te gebruiken in een andere rol.
Oorzaken	Persoonlijk belang
Beoordeling risico	Aanzienlijk De voorzitter van het bestuur is extern vanuit een eigen onderneming, met verantwoordelijkheden bij meer pensioenfondsen.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – In gedragscode is beleid ten aanzien van nevenfuncties opgenomen. Als leidraad geldt dat een nevenfunctie, welke de schijn heeft of kan opwekken van een conflicterend belang, niet wordt aanvaard. – In overeenkomst tussen werkgever en de externe voorzitter is een vaste beloning afgesproken; in principe geeft de voorzitter geen adviezen tegen additionele vergoeding. – Bij aangaan van bestuurslidmaatschap heeft voorzitter zijn andere functies gemeld, evenzo een tussentijdse verandering. – De functies bij andere pensioenfondsen leiden niet noodzakelijk tot een conflicterend belang.
Restrisico	Beperkt
Te nemen acties	<ul style="list-style-type: none"> – Ieder bestuurslid zal lijst met nevenfuncties opgeven aan compliance officer. – In jaarlijkse verklaring naleving gedragscode wordt verklaring over nevenfuncties opgenomen. – Bij aangaan van contracten wordt rekening gehouden met andere functies.

Geschenken en uitnodigingen

Geschenken en overige giften dienen te worden gemeld en pas te worden geaccepteerd nadat goedkeuring is verleend. Mogelijke tegenstrijdige belangen worden in kaart gebracht en besproken.	
Wat zijn de risico's?	Het gevaar bestaat dat het pensioenfonds niet de beste prijs/kwaliteit-verhouding krijgt bij uitbesteding of adviesopdrachten.
Oorzaken	Laten fêteren
Beoordeling risico	Aanzienlijk <ul style="list-style-type: none"> – Vermogensbeheerder, administrateur en advieskantoren doen regelmatig uitnodigingen voor bijeenkomsten en lunches/diners. – In het bijzonder vermogensbeheerders en advieskantoren sturen graag relatiegeschenken.
Genomen maatregelen	In gedragscode is beleid ten aanzien van geschenken opgenomen. Als leidraad geldt dat terughoudend en transparant moet worden omgegaan met relatiegeschenken en -uitnodigingen.
Restrisico	Beperkt <ul style="list-style-type: none"> – Sommige uitnodigingen omvatten een zakelijke en een niet-zakelijk element. – Aanvaarding van geschenken tot € 50 zijn volgens beleid toegestaan.
Te nemen acties	Beleid nader definiëren en in gedragscode vastleggen.

Privérelaties

Privérelaties met bestaande en beoogde contractpartijen zijn bekend en worden periodiek geactualiseerd. Mogelijke tegenstrijdige relaties zijn in kaart gebracht en besproken. Bij contracten wordt rekening gehouden met deze relaties.	
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> – Belangenverstremgeling kan ontstaan bij het uitbesteden van taken of verstrekken van adviesopdrachten. – Het gevaar bestaat dat een bepaalde persoon of organisatie wordt bevoordeeld of benadeeld.
Oorzaken	Onvoldoende objectiviteit
Beoordeling risico	Laag Geen privérelaties bekend.
Genomen maatregelen	Geen
Restrisico	Laag
Te nemen acties	<ul style="list-style-type: none"> – Privérelaties worden in kaart gebracht. – Eventuele tegenstrijdigheden in belangen worden bepaald en in bestuur besproken. – Bij contracten wordt rekening gehouden met deze relaties.

Privébelangen

Privébelangen met bestaande en beoogde contractpartijen zijn bekend en worden periodiek geactualiseerd. Mogelijke tegenstrijdige relaties zijn in kaart gebracht en besproken. Bij contracten wordt rekening gehouden met deze belangen.	
Wat zijn de risico's?	Belangenverstremgeling kan ontstaan bij het uitbesteden van taken of verstrekken van adviesopdrachten.
Oorzaken	Persoonlijk belang
Beoordeling risico	Beperkt Geen privébelangen bekend.
Genomen maatregelen	In gedragscode is beleid ten aanzien van privébelang opgenomen. Als leidraad geldt dat alle verbonden personen moeten voorkomen dat hun privébelangen in conflict komen of verstrengeld raken met de belangen van het pensioenfonds, dan wel dat de schijn hiervan wordt opgewekt
Restrisico	Laag
Te nemen acties	<ul style="list-style-type: none"> – Privébelangen worden in kaart gebracht. – Eventuele tegenstrijdigheden in belangen worden bepaald en in bestuur besproken. – Bij contracten wordt rekening gehouden met deze belangen.

Uitbesteding

Aan contractspartijen wordt gevraagd om ons beleid ten aanzien van belangenverstrengeling te onderschrijven.	
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> – Het pensioenfonds kan direct financieel nadeel ondervinden van verkeerde besluitvorming door de uitvoerende partij. – Het pensioenfonds kan aansprakelijk worden gehouden voor beslissingen van derden.
Oorzaken	Onzuivere besluitvorming door derden
Beoordeling risico	Hoog
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – Het pensioenfonds doet alleen zaken met gerenommeerde partijen, die naar verwachting vanuit maatschappelijk belang veel aandacht besteden aan integere bedrijfsvoering. – Jaarlijks wordt een audit (ISAE) uitgevoerd bij de contractspartijen door een onafhankelijke accountant. – Het pensioenfonds beperkt zoveel mogelijk prestatieafhankelijke beloning voor zijn uitvoerders.
Restrisico	Beperkt Er wordt niet systematisch controle uitgevoerd op de contractspartijen.
Te nemen acties	<ul style="list-style-type: none"> – Bij nieuwe en bestaande uitbesteding wordt bij de contractspartij gevraagd naar de eigen gedragscode en waarborgen op naleving ervan door hun medewerkers. - Het fonds stelt een lijst op van contractpartijen en de personen die namens die derden optreden – Het bestuur bevordert dat de dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben.

Compliance

Om verantwoording te kunnen afleggen is het van belang dat het beleid periodiek wordt getoetst.	
Wat zijn de risico's?	Het risico schuilt in het gevaar dat er wel beleid is geformuleerd, maar niet wordt nageleefd.
Oorzaken	Geen controle
Beoordeling risico	Beperkt Het hoeft niet zo te zijn dat betrokkenen zich niet aan het beleid houden als er onvoldoende wordt gecontroleerd.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – Het pensioenfonds heeft een compliance-officer die jaarlijks zijn bevindingen rapporteert. – Het bestuur is op de hoogte van de wet- en regelgeving en de gevolgen daarvan voor het pensioenfonds. Ook kent het bestuur de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de wet- en regelgeving in fondsdocumenten en besluitvormingsprocessen. – Iedere verbonden persoon verklaart jaarlijks zich te houden aan de gedragscode. – Op het overtreden van de gedragscode staan sancties. – Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt.
Restrisico	Laag
Te nemen acties	Rapportage compliance-officer bespreken, en nagaan of verbetering gewenst is.

Incidenten

Het bestuur zorgt ervoor dat alle betrokkenen bij het fonds de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Dit kan gaan om onregelmatigheden zowel binnen het pensioenfonds als bij partijen aan wie taken worden uitbesteed.	
Wat zijn de risico's?	Het risico schuilt in het gevaar dat eventuele misstanden wel bekend zijn bij medewerkers maar niet worden gemeld aan het bestuur.
Oorzaken	Persoonlijk belang
Beoordeling risico	Aanzienlijk De manager en intern administrateur zijn financieel afhankelijk van het pensioenfonds en opereren in een hiërarchische verhouding met het bestuur en de directie. Zij kunnen zich daardoor beperkt voelen in hun uitingen.
Genomen maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> – In het bestuur heerst een open cultuur, waar niemand een blad voor de mond hoeft te nemen. – Het bestuur evalueert zichzelf regelmatig.
Restrisico	Beperkt
Te nemen acties	Er wordt een klokkenluidersregeling opgesteld.

Bijlage 7

FINANCIEEL CRISISPLAN
STICHTING PENSIOENFONDS
HUNTSMAN ROZENBURG

Bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota

Versie 7 november 2017

Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (het pensioenfonds) heeft besloten om een financieel crisisplan op te stellen. Doel van het plan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke maatregelen bij een crisis beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisis daadwerkelijk optreedt. Belangrijke aspecten van het plan zijn evenwichtige belangenbehartiging (gepensioneerden, slapers, actieven en sponsor) en mogelijke communicatie naar alle betrokkenen.

Dit plan bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het bestuur van het pensioenfonds in gevaar komt. Dit plan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst dergelijke situaties voordoen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan geeft de te hanteren kritische ondergrenzen, de te nemen maatregelen en de te volgen besluitvormingsprocessen en communicatietrajecten aan.

Het financieel crisisplan moet gezien worden als een leidraad. Het is niet een plan dat per definitie kant en klaar uitgevoerd wordt. Het bestuur zal de concrete maatregelen altijd afstemmen op de aard van de crisis en de omstandigheden van dat moment, vergezeld van een motivering waarom eventueel van de leidraad wordt afgeweken.

Het financieel crisisplan vormt een bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn).

Elementen van een financieel crisisplan

In een financieel crisisplan moet worden ingegaan op de volgende elementen:

1. Wanneer is er naar de mening van het bestuur van het pensioenfonds sprake van een crisis?
2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?
3. Welke maatregelen heeft het bestuur van het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?
4. Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?
5. Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?
6. Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?
7. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?
8. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?
9. Op welke wijze wordt het financieel crisisplan jaarlijks getoetst?

1. Wanneer is er sprake van een crisis?

Zodra een situatie van reservetekort (in 2017 onder 118%) ontstaat stelt het pensioenfonds een herstelplan op. De periode voor herstel bedraagt maximaal 10 jaar. Er is sprake van een crisissituatie als het pensioenfonds niet tijdig kan herstellen zonder extra premiebetaling of korten van pensioen, of als het pensioenfonds vijf jaar achtereen in onderdekking (in 2017 onder 104,1%) verkeert. De doelstelling van het pensioenfonds komt dan in gevaar. Het nemen van crisismaatregelen is onvermijdelijk als herstel naar verwachting niet binnen de gestelde termijn wordt bereikt.

2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?

De kritische ondergrens is het niveau dekkingsgraad waaronder het pensioenfonds naar verwachting zonder extra premiebetaling van de werkgever of korten van pensioen niet meer tijdig kan herstellen tot het vereiste niveau. De hoogte van de kritische ondergrens is afhankelijk van:

- Het vereist eigen vermogen.
- De hersteltermijn. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate de hersteltermijn uit het herstelplan korter is.
- Het verwachte beleggingsrendement. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate het verwachte rendement lager wordt gesteld.
- Het benodigde rendement. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate het benodigde rendement voor toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) hoger is.
- Het premiedeel dat beschikbaar is voor herstel. De kritische ondergrens ligt hoger naarmate de herstelpremie lager is.

Bij de vaststelling van de kritische ondergrens hanteert het bestuur de volgende uitgangspunten:

- Het te bereiken vereist eigen vermogen is gelijk aan het vereist eigen vermogen dat jaarlijks per 31 december is vastgesteld.
- Vanaf het moment van reservetekort bedraagt de hersteltermijn maximaal tien jaar.
- Het verwachte beleggingsrendement wordt gesteld op de actuele verwachting behorende bij de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds.
- Het benodigde rendement wordt gelijk gesteld aan de rente die per 31 december is gebruikt voor de berekening van de VPV. De rekenrente is in de regel gelijk aan de risicovrije marktrente die volgt uit de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rentetermijnstructuur.
- De herstelpremie is gelijk aan de te ontvangen premie minus de kostendekkende premie.

Uit de ALM-studie blijkt een jaarlijks herstel van ten minste 1,5-2%-punt reëel. Deze inschatting is voorzichtig gemaakt. Uitgaande van deze veronderstelling is een herstel zonder extra premie of korten volgens verwachting niet mogelijk bij een dekkingsgraad van net onder 100%. Het vaststellen van de kritische ondergrens is een herhalend proces.

3. Welke maatregelen heeft het bestuur van het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?

Het is van groot belang om te voorkomen dat het pensioenfonds in een crisissituatie terecht komt. Daarom wordt periodiek getoetst of premiebeleid, toeslagbeleid en beleggingsbeleid nog voldoende robuust zijn vormgegeven. Hierbij wordt het beleid getoetst binnen verschillende economische hoofdscenario's en ook varianten van toeslagbeleid en beleggingsbeleid worden nader onderzocht.

In een crisissituatie zal het bestuur bestaande sturingsmiddelen inzetten om de crisissituatie het hoofd te bieden.

Voor één of meerdere van onderstaande sturingsmiddelen geldt dat het bestuur van het pensioenfonds niet zelfstandig kan besluiten het sturingsmiddel in te zetten. Zo is het bestuur van het pensioenfonds niet bevoegd over te gaan tot aanpassing van het premiebeleid of het aanpassen van de pensioenregeling. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat het zich primair dient te richten op de sturingsmiddelen die op basis van de uitvoeringsovereenkomst zelfstandig door het bestuur kunnen worden ingezet, zonder overleg of medewerking van derden zoals de werkgever of sociale partners.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de volgende sturingsmiddelen tot haar beschikking. Onder elke maatregel, in volgorde van prioritering, volgt een korte toelichting:

- a. Het al dan niet verlenen van toeslagen
Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds. De toeslag is afhankelijk van de financiële positie van het fonds.
- b. Het al dan niet aanpassen van het beleggingsbeleid
Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is onderdeel van het reguliere beleidskader. Daarbij zal rekening worden gehouden met de eisen van de toezichthouder (geen herstelvertraging en geen toename van het totale risico). Het bestuur is voornemens om het beleggingsbeleid in een crisissituatie aan te passen om verdere verliezen te beperken.
- c. Het al dan niet wijzigen van het premiebeleid, inclusief extra storting door de werkgever
De premie wordt niet lager vastgesteld dan de kostendeckende premie en dient in geval van onderdekking bij te dragen aan het korte termijn herstel. In een crisissituatie zal het fonds in beginsel de maximale premie in rekening brengen. In geval van een crisissituatie gaat het bestuur in overleg met de werkgever om de mogelijkheden van bijstorten te bespreken. Het bestuur acht het zeer waarschijnlijk dat, indien zich een financiële crisissituatie voordoet, dit ook gevolgen heeft voor de werkgever. De mogelijkheid dat de werkgever in zo'n situatie zal kunnen bijstorten acht het bestuur realistisch. Op grond van de uitvoeringsovereenkomst is de werkgever verplicht tot bijstorten. De werkgever heeft in het verleden diverse malen bijgestort.
- d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling.
Hoewel dit onderwerp geen verantwoordelijkheid van het bestuur is, heeft het bestuur in het verleden wel diverse keren schriftelijk aangedrongen bij de werkgever om de eindloon regeling tegen het licht te houden gezien de zeer hoge premies die daarvoor betaald dienen te worden. De sociale partners zijn overeengekomen om de eindloon regeling te vervangen door een middelloon regeling per 1 januari 2016 voor die medewerkers die in dienst waren per 31 december 2015. Medewerkers in dienst getreden op of na 1 januari 2016 komen in een DC regeling.

- e. Gesplitste kortingsregeling
De gesplitste kortingsregeling zoals beschreven in artikel 13 van de statuten kan worden toegepast. De nog op te bouwen pensioenaanspraken worden dan gebaseerd op een lager opbouwpercentage dan hetgeen in het pensioenreglement is vastgelegd. De opbouw in het jaar wordt door toepassing van deze regeling zodanig gekort dat alsnog aan de premiedekkingsgraadeis wordt voldaan.
- f. Het al dan niet korten van pensioenrechten en –aanspraken
Het bestuur kan besluiten om de opgebouwde en /of de ingegane pensioenen procentueel te korten, indien;
- Het vermogen onder het minimaal vereist eigen vermogen is gezakt,
 - Het fonds niet in staat is binnen een redelijke termijn het minimaal vereist eigen vermogen te bereiken,
 - Alle overige beschikbare sturingsmiddelen zijn ingezet om binnen vijf jaar te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen.
- Er wordt niet meer gekort dan strikt noodzakelijk is om voldoende te kunnen herstellen. Een eventuele korting wordt geëffectueerd per 1 april van enig jaar, volgend op het jaar waarin geconstateerd is dat korting onvermijdelijk is.
- g. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie
Hierbij worden de opgebouwde aanspraken en – rechten overgedragen aan een andere partij. Hoewel dit een sturingsmiddel is, is het bestuur voorlopig niet van plan om dit middel in te zetten.

4. Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in hoofdstuk 8 van haar abtn de financiële sturingsmiddelen opgenomen welke ter beschikking staan. Het feitelijk moment waarop de genoemde maatregelen kunnen worden ingezet is naar de mening van het bestuur niet precies op voorhand te bepalen.

- a. Het al dan niet verlenen van toeslagen

De toeslagstaffel van het pensioenfonds laat de toekenning van toeslagen bij dekkingsgraden lager dan 110% niet toe. Indien een toeslag wordt toegekend, moet deze volgens verwachting langdurig kunnen worden toegekend. Zodoende worden toeslagen in crisisscenario's in de regel sowieso niet toegekend. Het al dan niet verlenen van toeslagen is een bevoegdheid van het bestuur. Dit middel wordt gezien als regulier beleid.

- b. Het al dan niet aanpassen van het beleggingsbeleid

Het bestuur beziet jaarlijks, dan wel eerder in geval dat het nemen van crisismaatregelen onvermijdelijk is, of het beleggingsbeleid moet worden herzien en kan worden ingezet als sturingsmiddel. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in de abtn, waarvan dit financieel crisisplan een bijlage is. Dit middel wordt gezien als regulier beleid dat als één van de eerste maatregelen overwogen zal worden.

- c. Het al dan niet wijzigen van het premiebeleid, inclusief extra storting door de werkgever.

Wanneer de dekkingsgraad zich onder het minimaal vereist eigen vermogen begeeft, wordt de premie verhoogd. Op grond van het premiemechanisme zal een situatie van onderdekking binnen drie jaar worden opgeheven. Deze middelen zullen als maatregel overwogen worden om in te voeren na het toeslagenbeleid en beleggingsbeleid

In geval de verhoging van de premie door omstandigheden niet kan worden gerealiseerd kan de gesplitste kortingsregeling in werking treden, zoals omschreven in artikel 13 van de statuten. De nog op te bouwen pensioenaanspraken worden dan gebaseerd op een lager opbouwpercentage dan hetgeen in het pensioenreglement is vastgelegd. De opbouw in het jaar wordt door toepassing van deze regeling zodanig gekort dat alsnog aan de premiedekkingsgraadseis wordt voldaan

d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling

Als de dekkingsgraad zich richting kritische ondergrens begeeft en de gesplitste kortingsregeling voor langere periode lijkt te moeten worden toegepast, bijvoorbeeld omdat ontwikkelingen in renteniveau of levensverwachting daartoe aanleiding geven, kan worden overwogen de sociale partners te vragen de regeling zodanig aan te passen dat alsnog aan de premiedekkingsgraadseis wordt voldaan. Behalve door verlaging van de opbouw kan dit ook door aanpassing van de loongrenzen of wijziging van de regeling met betrekking tot nabestaandenpensioen. (Het bestuur zal de sociale partners in deze situatie op de hoogte brengen van de noodzaak van de aanpassing van de pensioenregeling (en daarin een adviserende rol vervullen)).

e. Het al dan niet korten van pensioenrechten en –aanspraken

Als de dekkingsgraad zich onder de kritische ondergrens begeeft en de overige maatregelen zijn uitgeput om binnen de wettelijke termijn uit een dekkingstekort te komen, moet het bestuur van het pensioenfonds ertoe overgaan de rechten en aanspraken te korten, conform het gestelde in artikel 8.6 van de abtn en artikel 10 lid 2 van het pensioenreglement. In beginsel worden alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in een dergelijk scenario procentueel gelijk gekort. Uitzondering hierop kunnen zijn scenario's waarin tegelijkertijd de gesplitste kortingsregeling wordt toegepast. Het kortingsmiddel zal als één van de laatste mogelijkheden worden ingezet.

f. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie

Als de dekkingsgraad zich richting kritische ondergrens begeeft en de toekomstperspectieven voor het fonds laten zich kenmerken door een zeer beperkte herstelkracht, dan kan het bestuur van het pensioenfonds ertoe besluiten de opgebouwde aanspraken en –rechten over te dragen aan een andere partij. Dit middel wordt op dit moment niet in overweging genomen om in te voeren.

5. Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?

Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat alles in het werk moet worden gesteld om korten te voorkomen. Daarom worden alle mogelijke maatregelen geïnventariseerd en beoordeeld op effectiviteit en haalbaarheid.

Ad a. Toeslagenbeleid: Het niet verlenen van toeslagen resulteert niet in een stijging van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is immers gebaseerd op een nominale waarde van opgebouwde pensioenen, waarbij toekomstige toeslagverlening al buiten beschouwing was gehouden. Het wel verlenen van een toeslag heeft een verlagend effect op de dekkingsgraad. Een toeslagverlening van 1% resulteert in een éénmalige verlaging van de dekkingsgraad met 1%-punt.

Ad b. Beleggingsbeleid: Toekomstig herstel moet mede komen uit beleggingsrendementen. Herstel treedt op als het beleggingsrendement hoger is dan de benodigde rente. Het feitelijke financiële effect is ook hier afhankelijk van de op dat moment geldende marktomstandigheden.

Indien het beleggingsbeleid zodanig aangepast zou worden dat het verwacht rendement met 1%-punt daalt, dan is de verwachting dat de dekkingsgraad met circa 1%-punt zal zakken. Dit is een jaarlijks effect indien het beleggingsbeleid niet opnieuw wordt aangepast.

Ad c. Premiebeleid: Het in de uitvoeringsovereenkomst overeengekomen premiemechanisme heeft in een tekortsituatie een positief effect op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Een 'gewone' verhoging van de premie zal slechts in geringe mate bijdragen aan herstel. Substantiële extra stortingen leveren een veel grotere bijdrage aan herstel. Een éénmalige extra storting van €15 M zal onder de huidige omstandigheden een verwacht effect hebben van circa +3%-punt op de dekkingsgraad. Dit is een éénmalig effect.

Ad d. Het al dan niet aanpassen van de pensioenregeling: De financiële effecten van het eventueel aanpassen van de pensioenregeling zijn afhankelijk van op welke wijze de aanpassing wordt vormgegeven. Het aanpassen van de regeling geeft een jaarlijks effect.

Ad e. Het al dan niet korten van pensioenrechten en – aanspraken: Het korten van pensioenrechten en/of – aanspraken heeft een direct effect op de financiële positie van het pensioenfonds. De omvang van het financiële effect is mede afhankelijk van de wijze waarop een korting wordt vormgegeven en de omvang van de korting. Dit effect zal nader worden onderzocht zodra deze specifieke situatie zich voordoet en de mogelijkheden en voorkeuren duidelijk in kaart zijn gebracht. Het korten van alle opgebouwde pensioenrechten en –aanspraken met 1% leidt tot een verbetering van de dekkingsgraad met circa 1%. Dit is een éénmalig effect.

Ad f. Het kiezen voor een pension buy-out of herverzekeringsconstructie: Het overgaan tot een geheel of gedeeltelijke pension buy-out of herverzekeringsconstructie kan een positief effect hebben op de financiële positie van het pensioenfonds. De omvang van het financiële effect is mede afhankelijk van welke rechten en/of aanspraken worden overgedragen of herverzekerd. Dit zal, mocht deze specifieke situatie zich voordoen, nader moeten worden onderzocht.

6. Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?

Het bestuur maakt voor wat betreft de inzet van crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een crisissituatie.

Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden bijdragen aan een specifieke crisismaatregel

	Actieve deelnemer	Gewezen deelnemer	Pensioengerechtigden	Werkgever
Geen voorwaardelijke toeslag	X	X	X	
Aanpassen beleggingsbeleid	X	X	X	X
Premie verhogen	X			X
bijstorten				X
Versoberen	X			X
Korten	X	X	X	

Het bestuur van het pensioenfonds zal bij de inzet van maatregelen zorgen voor evenwichtige belangenbehartiging. Zij doet dat door ondermeer de volgende criteria in haar besluitvorming te betrekken:

a. effectiviteit

De te nemen maatregel dient een substantiële bijdrage te leveren aan het herstel

b. solidariteit

De bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden dienen met elkaar in evenwicht te zijn.

c. continuïteit

De te nemen maatregelen dienen verstandig te passen binnen de voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen.

d. proportionaliteit.

Het effect van de te nemen maatregel dient op te wegen tegen de impact voor diverse groepen van belanghebbenden.

In onderstaande scoringstabellen worden een aantal van de genoemde maatregelen uitgewerkt.

Voorbeeld: verlaging opbouwpercentage met 0,5%:

doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuïteit	proportionaliteit
werkgever	-	-	+	-
actieven	+	++	+	+
Slapers	- -	- -	+	- -
Gepensioneerden	- -	- -	+	- -

Voorbeeld uniforme korting van (opgebouwde) aanspraken:

Doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuïteit	proportionaliteit
Werkgevers	-	-	-	-
Actieven	++	++	++	++
Slapers	++	++	++	++
gepensioneerden	++	++	++	++

Voorbeeld van bijstorten door werkgever:

Doelgroep	effectiviteit	solidariteit	continuïteit	proportionaliteit
Werkgevers	++	++	+	++
Actieven	-	--	-	-
Slapers	-	--	-	-
gepensioneerden	-	--	-	-

Toelichting scores:

+ = voldoende bijdrage

++ = hoge bijdrage

- = onvoldoende bijdrage

-- = geen bijdrage.

7. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?

Het bestuur van het pensioenfonds zal over het financieel crisisplan, indien gebruik wordt gemaakt van de in het plan opgenomen crisismaatregelen, communiceren met de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever.

De dekkingsgraad wordt in het jaarverslag en op de website gepubliceerd. Het beleid bij een eventuele korting op de nominale pensioenen wordt, evenals een besluit tot voorgenomen korting, tijdig aan alle belanghebbenden (de werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) meegedeeld. Indien binnen een periode van een jaar herstel plaatsvindt, waardoor korting op de nominale pensioenen niet nodig is, wordt dit tijdig aan alle belanghebbenden meegedeeld. Indien binnen een periode van een jaar onvoldoende herstel plaatsvindt, zendt het bestuur een volledig plan tot korting - vergezeld van een uitvoerige toelichting daarop - naar alle belanghebbenden. Een eventuele korting zal per 1 april van enig jaar worden doorgevoerd.

In deze paragraaf beschrijft het pensioenfonds de communicatie over het financieel crisisplan en de communicatie wanneer zich een crisis voordoet.

De in de Pensioenwet opgenomen uitgangspunten duidelijkheid, begrijpelijkheid en tijdigheid vormen de basis voor de communicatie die voortvloeit uit dit financiële crisisplan.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het pensioenfonds zal communiceren over het crisisplan en in de verschillende stadia van een crisis.

Communicatie	Moment van communiceren	Hoofdboodschap	Doelgroep	Kanalen/middelen
Fase 1: Communicatie over het crisisplan	Na vaststellen crisisplan, binnen 4 weken	*Bestaan en doel van crisisplan *Inhoud op hoofdlijnen: belangrijkste maatregelen incl. gevolgen voor belanghebbenden, te weten o Regulier beleid o Aanpassen beleggingsbeleid o Versoberen regeling o Kortten van de aanspraken * Belangenafweging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 2: Aanvang crisissituatie	Binnen 4 weken na aanvang crisis	* Verslechtering financiële situatie fonds * Mogelijke maatregelen incl. gevolgen: o Aanpassen beleggingsbeleid o Versoberen regeling o Kortten van de aanspraken * Impact en afweging maatregelen * Belangenafweging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 3: Bestuursbesluit en over maatregelen	Binnen 4 weken na besluit bestuur	* Financiële situatie * Maatregel(en) die genomen worden * Gevolgen van de maatregelen voor de deelnemer * Evenwichtige verdeling en belangenbehartiging * Verwachtingen	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten
Fase 4: Ongedaan maken maatregelen	Binnen 4 weken na besluit bestuur	* Verbetering financiële situatie * Maatregelen (gedeeltelijk) ongedaan gemaakt * Gevolgen van het ongedaan maken van de maatregelen voor de deelnemer * Evenwichtige verdeling en belangentiging	* actieve deelnemers * gewezen deelnemers *pensioengerechtigden * werkgever * sociale partners * toezichthouders	* brief aan belanghebbenden * website * nieuwsbrief * intranet werkgever * voorlichtings-bijeenkomsten

8. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?

Besluiten kunnen door het bestuur op grond van artikel 8 van de statuten worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen, waarbij ten minste de helft van de werkgeversleden en ten minste de helft van de leden namens de medewerkers aanwezig moeten zijn. Dit besluitvormingsproces geldt ook voor besluiten over de jaarlijkse voorwaardelijke toeslag en voor een eventueel besluit om een rechtenkorting toe te passen.

Alle kennis over het pensioenfonds is gebundeld binnen het bestuur. Indien nodig wordt door het bestuur advies ingewonnen bij externe adviseurs van het pensioenfonds. Feitelijke besluitvorming over beheersmaatregelen vindt plaats door het bestuur, met inachtneming van de statutaire, reglementaire bepalingen en het geformuleerde beleid, zodat voldoende aandacht is voor consistent handelen. De lijnen binnen het bestuur zijn kort en de leden kunnen elkaar eenvoudig en snel bereiken.

Onderstaand wordt per maatregel weergegeven welke partijen betrokken worden in het besluitvormingsproces en hoe de procesgang in grote lijnen verloopt. Tevens is per maatregel een bandbreedte weergegeven van de tijdsspanne die nodig zal zijn om tot zorgvuldige besluitvorming te komen.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Premie	Sociale partners/ bestuur/sponsor	Aanpassen premie in overleg met sociale partners en sponsor, aanpassen regeling.	1 - 3 maanden
Geen voorwaardelijke indexatie	Bestuur	Na berekening actuaris	1 – 3 weken
Aanpassen beleggingsmix	Bestuur/beleggingscommissie	Aanpassen mix gehoord advies van beleggingscommissie	1 - 3 weken
Aanpassen parameters	Sociale partners/ bestuur	Aanpassen parameters in overleg met sociale partners.	1 - 3 maanden
Versoberen regeling	Sociale partners/ bestuur	Aanpassen regeling in overleg met sociale partners en sponsor.	1 - 3 maanden
Korten aanspraken	Bestuur	Korten aanspraken en rechten gehoord advies van de actuaris.	1 – 3 maanden

Het bestuur vergadert in principe zeven maal per jaar, tenzij urgentie een hogere vergaderfrequentie noodzakelijk maakt. Indien benodigd – zoals bijvoorbeeld in een crisissituatie - kan het bestuur snel bij elkaar komen. Indien benodigd kunnen besluiten buiten een vergadering om genomen worden door middel van schriftelijke behandeling per email

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid.

9. Op welke wijze wordt het financieel crisisplan periodiek getoetst?

Dit financieel crisisplan zal minimaal eens per jaar worden getoetst op juistheid en frequenter indien de situatie hiertoe aanleiding geeft. Een financieel crisisplan is geen statisch geheel, maar maakt onderdeel uit van het continue risicomanagement van het pensioenfonds. Het financieel crisisplan van het pensioenfonds is dan ook onlosmakelijk verbonden met het risicomanagement van het pensioenfonds en de hiermee verband houdende bepalingen in de abtn. De abtn wordt periodiek door het bestuur van het pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Bijlage 8

Risicohouding

Vastlegging naar aanleiding van overleg met bestuur,
verantwoordingsorgaan en sociale partners

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 8 september 2015

Risicohouding

Met ingang van 2015 is de Pensioenwet gewijzigd. Onderdeel van de wijzigingen betreft het financieel toetsingskader. Een fundamenteel aspect hiervan zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het pensioenfonds, zoals aangegeven in artikel 102a van de Pensioenwet. Het eerste lid van dit artikel is als volgt:

“Het bestuur van een pensioenfonds draagt in overleg met de overige organen van het pensioenfonds zorg voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het pensioenfonds. De organen van het pensioenfonds gebruiken deze doelstellingen en uitgangspunten bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding van de door vertegenwoordigers van werkgevers of werkgeversverenigingen en werknemers of werknemersverenigingen overeengekomen pensioenregelingen, en bij de besluitvorming, de verantwoording, de advisering, en het toezicht binnen het pensioenfonds.”

Met name de vaststelling van de risicohouding is van belang om uiteindelijk te komen tot het strategisch beleggingsbeleid. De risicohouding is de mate waarin een pensioenfonds, na overleg met de fondsorganen en sociale partners bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds.

De risicohouding komt tot uitdrukking voor de lange termijn in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Gekozen aanpak Pensioenfonds Huntsman

De risicohouding is de mate van bereidheid van het lopen van beleggingsrisico's. Aangezien beleggingsrisico's genomen worden om een mate van indexatie van de pensioenen te kunnen realiseren, is de relatie gelegd met het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is de hoogte van het pensioen in de toekomst. In de toekomst kan het pensioen stijgen door indexatie, maar ook gelijk blijven door niet te indexeren en zelfs dalen door het toepassen van kortingen wanneer de financiële omstandigheden van het pensioenfonds hiertoe noodzakelijk zijn. Het concretiseren van de risicohouding is daarom als volgt vormgegeven:

- Risicobereidheid toetsen. Aan de hand van concrete vragen en keuzes over de hoogte van premie en de pensioenregeling, plus het pensioenresultaat, rekening houdend met indexatie en kortingen. De beantwoording en bespreking ervan vormen een beeld van de risicobereidheid van de deelnemers. Er zijn ondergrenzen met betrekking tot het pensioenresultaat vastgesteld.
- Haalbaarheidstoets. Met deze toets wordt inzicht verkregen in de hoogte van het pensioen in de toekomst, naar verwachting en bij slechtweersscenario's. De uitkomsten van de toets dienen te voldoen aan de gestelde ondergrenzen.

Het bestuur van Pensioenfonds Huntsman heeft na overleg met het verantwoordingsorgaan de risicohouding van het fonds vastgesteld. De directie van Huntsman Holland BV en de sociale partners zijn gehoord en mede vertegenwoordigd in bestuur en verantwoordingsorgaan. De risicohouding vormt de basis voor het vaststellen van het beleid en de verantwoording achteraf.

Aan de hand van een ingevulde vragenlijst door leden van het bestuur, verantwoordingsorgaan en sociale partners heeft het bestuur de risicobereidheid onder zijn deelnemers onderzocht. De uitkomsten zijn in een aparte bijeenkomst, waarbij alle groeperingen vertegenwoordigd waren, gebruikt om de discussie onder leiding van Sprenkels & Verschuren te faciliteren.

De uitkomsten van de discussie zijn vervolgens vertaald in kwalitatieve uitgangspunten voor de risicohouding:

- De gemiddelde deelnemer vertoont risicomijdend gedrag;
- Een stabiele premie heeft de voorkeur;
- Zoveel mogelijk voorkomen van korting van pensioen;
- Gepensioneerden willen geen schokken in hun inkomen. Het is wenselijk om eventuele korting op pensioen zoveel mogelijk uit te smeren;
- De indexatieverwachting op lange termijn moet realistisch maar voorzichtig worden ingeschat;
- Grote koopkrachtdaling moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Vastgesteld beleid

Pensioenfonds Huntsman streeft ernaar om nominale pensioenen na te komen met een realistische indexatieverwachting. Inflatie holt de waarde van de nominale uitkering uit en gezien het lange-termijnkarakter is het belangrijk dat de koopkracht van het pensioen door middel van indexatieverlening behouden blijft. Het lopen van beleggingsrisico is daarbij acceptabel, zelfs als dit betekent dat de nominale pensioenen tijdelijk niet volledig zouden kunnen worden nagekomen.

Periodiek wordt beoordeeld of de ambitie van het fonds nog haalbaar is. Het vasthouden aan een onmogelijke ambitie is immers niet zinvol. De ambitie dient in de meeste scenario's te kunnen worden behaald. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling.

De risicohouding wordt geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen (het vereist eigen vermogen en de grenzen van de haalbaarheidstoets). Bij een overschrijding vindt er een beleidsdiscussie plaats. Risicogrenzen maken het mogelijk om op een vooraf vastgelegde en objectieve manier te beoordelen of het risico hoger of lager is dan vooraf is toegestaan. Echter, bij overschrijding van risicogrenzen zal geen automatische aanpassing van beleid plaatsvinden, maar een kwalitatieve discussie, rekening houdend met de situatie en inzichten van dat moment.

Kwantitatieve uitgangspunten

De risicohouding geeft weer in hoeverre het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren. Voor de lange termijn komt de risicohouding van het pensioenfonds tot uitdrukking in zogenaamde ondergrenzen die in het kader van de haalbaarheidstoets zijn geformuleerd. Deze ondergrenzen hebben met name betrekking op het te realiseren pensioenresultaat inclusief waardeversteviging.

De gedefinieerde ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets zijn:

- Maximale afwijking slecht weer t.o.v. het mediane pensioenresultaat 22%
- Gemiddeld een verwacht pensioenresultaat van 92%
- Een verwacht pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie van 92%.

De haalbaarheid van het beleid wordt jaarlijks getoetst met een lange-termijnprognose, de haalbaarheidstoets.

Pensioenfonds Huntsman hanteert een voorwaardelijk indexatiebeleid, zonder inhaalindexatie. Het bestuur wil opnieuw in overleg over de risicohouding als de voorziening pensioenverplichtingen niet meer wordt gedekt door de aanwezige gelden. De ondergrenzen voor het pensioenresultaat zijn afgestemd op de ondergrens die het bestuur als dekkinggraad hanteert, 100%.

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg
 Bij een dekkinggraad van 100% komt het pensioenresultaat uit op 92%. Slechts in bijzondere omstandigheden zou het pensioenresultaat minder kunnen worden. Bij een pensioenresultaat van 92% zal ongeveer tweederde van de indexatieambitie kunnen worden waargemaakt.

Uitkomsten haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen dienen jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren. Het eerste jaar is deze meer uitgebreid (aanvangshaalbaarheidstoets). Bij een significante wijziging van het beleid moet het pensioenfonds opnieuw een uitgebreidere toets uitvoeren.

In de haalbaarheidstoets staat het pensioenresultaat centraal. Het uiteindelijke doel van de aanvangshaalbaarheidstoets is te laten zien dat:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens blijft, zowel vanuit de huidige financiële positie (feitelijke dekkinggraad, per 1-1-2015: 111,1%) als vanuit de evenwichtssituatie (vereiste dekkinggraad, 120,2%).
2. Het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is.
3. Het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om vanuit de minimaal vereiste dekkinggraad (104,1%) binnen de looptijd van het herstelplan te herstellen naar de vereiste dekkinggraad (120,1%).
4. Het pensioenresultaat in het slechtweersscenario op fondsniveau niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat, gemeten vanuit de huidige financiële positie (feitelijke dekkinggraad).

Bovenstaande grenzen dienen te worden vastgelegd als onderdeel van de risicohouding van Pensioenfonds Huntsman. De grenzen gelden voor het pensioenresultaat op fondsniveau op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets over een periode van 60 jaar.

Vóór de aanvangshaalbaarheidstoets heeft Pensioenfonds Huntsman de methodiek voor bepalen van de ondergrenzen voor het pensioenresultaat bepaald. De uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets dienen logischerwijs te voldoen aan deze grenzen. Voor de jaarlijkse haalbaarheidstoets geldt dat de grenzen een signaalfunctie hebben op basis waarvan het bestuur zal communiceren en in gesprek zal gaan met verantwoordingsorgaan, directie en sociale partners indien de grenzen niet worden gehaald.

PENSIOENRESULTAAT

	Gedefinieerde ondergrens	Resultaat h-toets	Voldaan?
<u>Vanuit feitelijke dekkinggraad</u>			
Verwachting (gemiddeld)	92%	94%	Ja
Maximale afwijking slecht weer t.o.v. mediane pensioenresultaat	22%	21%	Ja
<u>Vanuit evenwichtssituatie</u>			
Verwachting (gemiddeld)	92%	99%	Ja

Uit de uitkomsten blijkt dat Pensioenfonds Huntsman voor wat betreft het pensioenresultaat voldoet aan de gedefinieerde ondergrenzen. De relatieve afwijking (slecht-weersscenario t.o.v. verwachting) is consistent met het gedefinieerde beleid.

Bijlagen

Uitkomsten barometer (onderzoek risicobereidheid)

Uitkomsten per leeftijdsgroep (rapportage DNB)

De S&V Barometer – Huntsman Rozenburg

14 ingevulde vragenlijsten

- Het bestuur: 5
- Het verantwoordingsorgaan (VO): 5
- De sociale partners (SP): 4

10 vragen/stellingen:

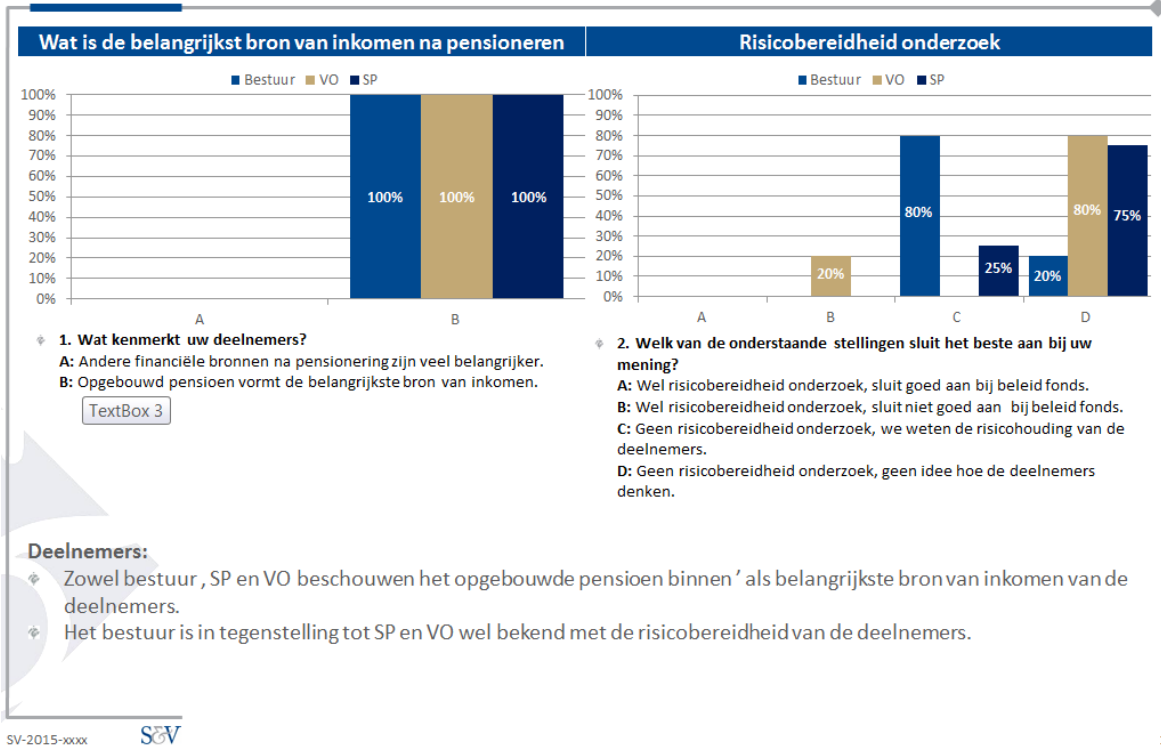
- De deelnemer
- De pensioenpremie
- De pensioenhoogte en waardevastheid
- Korting

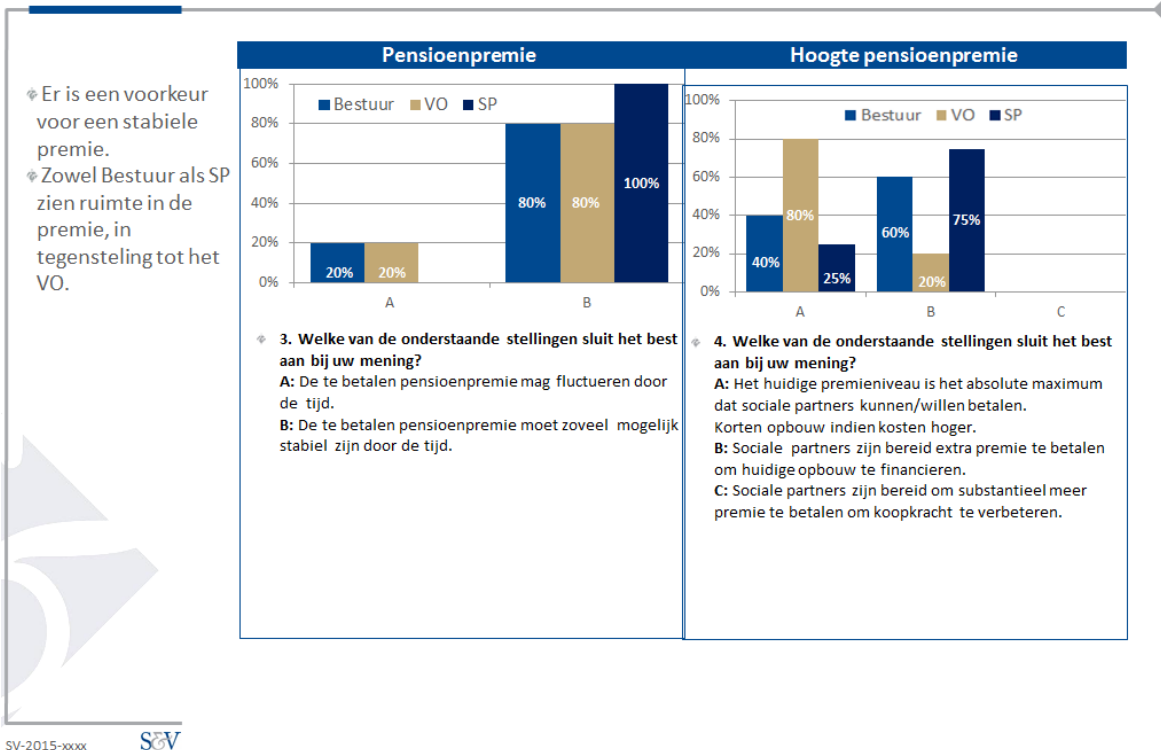
SV-2015-xxxx

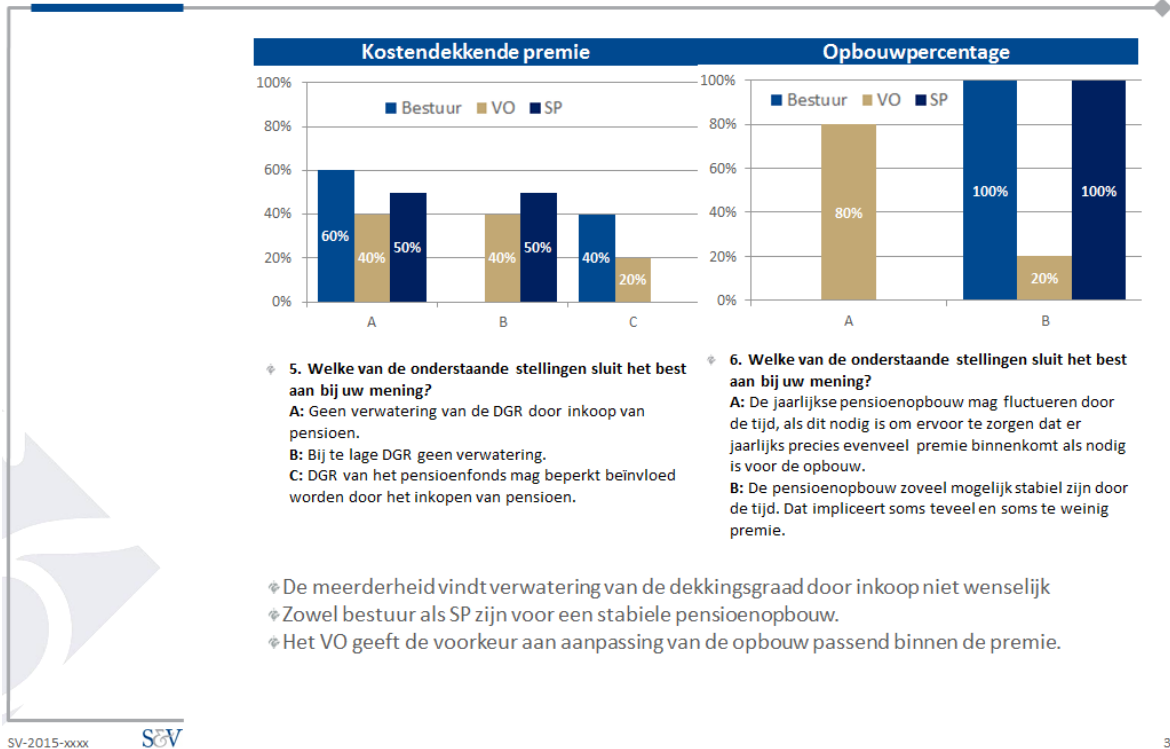
Uitkomsten van de S&V Barometer: De deelnemer

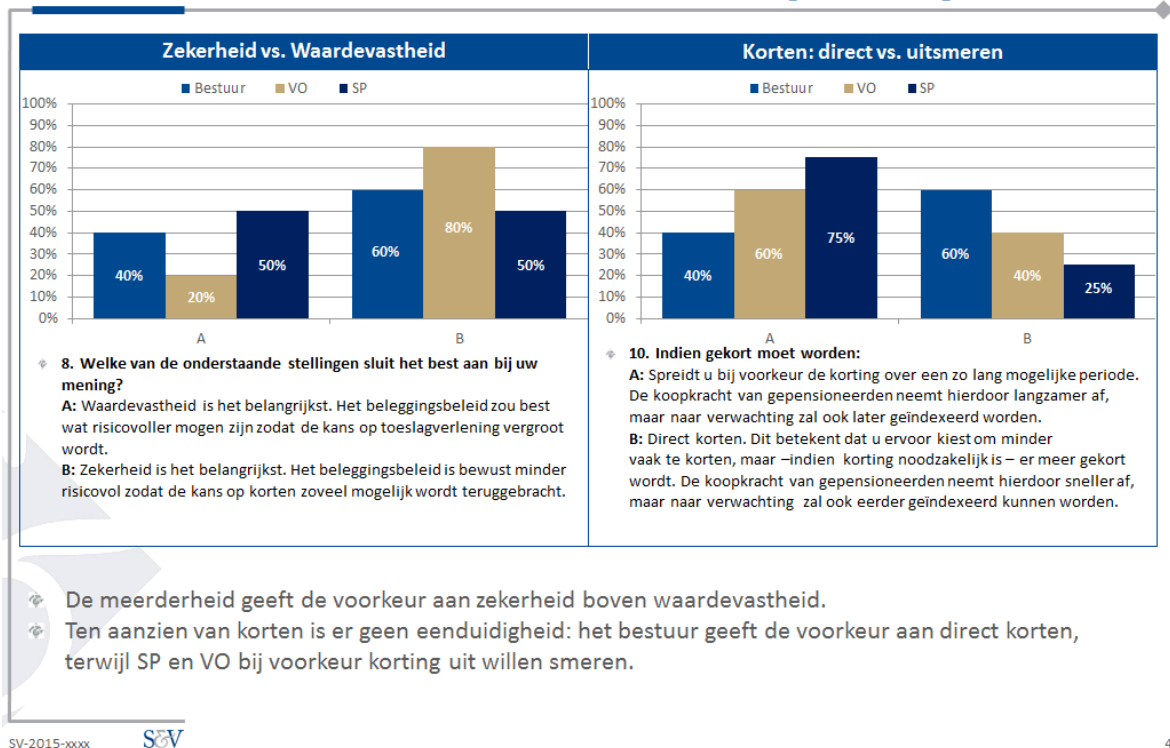
Uitkomsten van de S&V Barometer: Premiebeleid

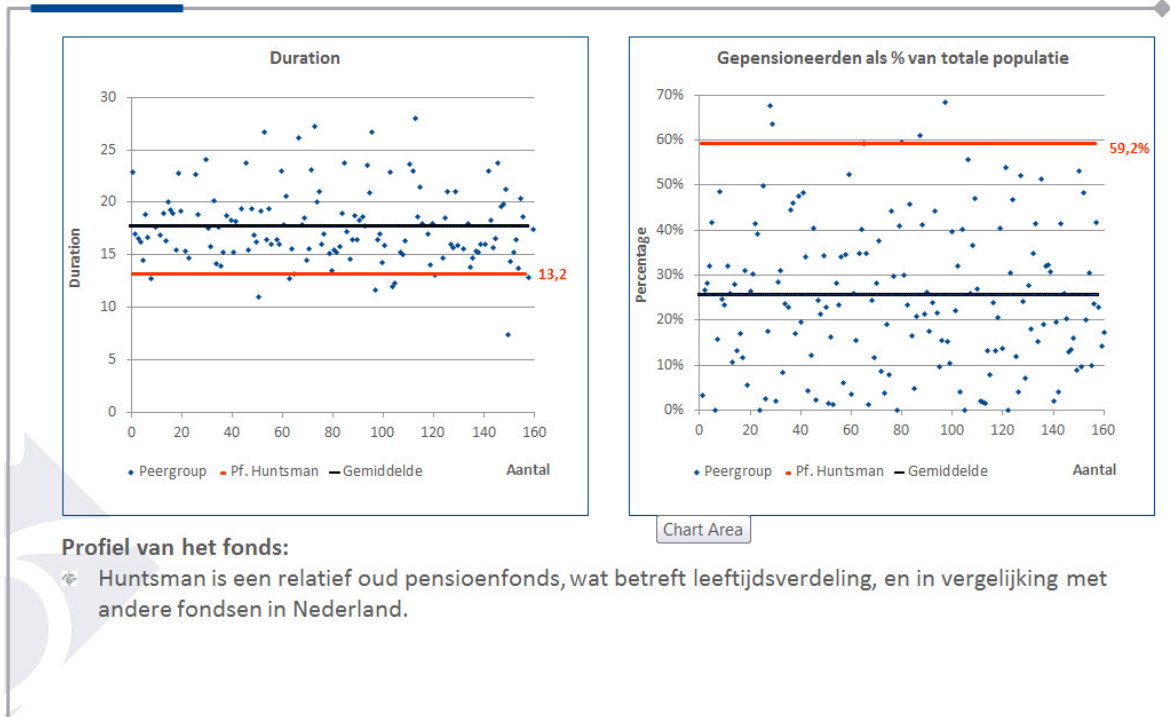
Uitkomsten van de S&V Barometer: Premiebeleid

Uitkomsten van de S&V Barometer: Toeslag- en kortingsbeleid

Vergelijking met de S&V-peergroup

Profiel van het fonds:

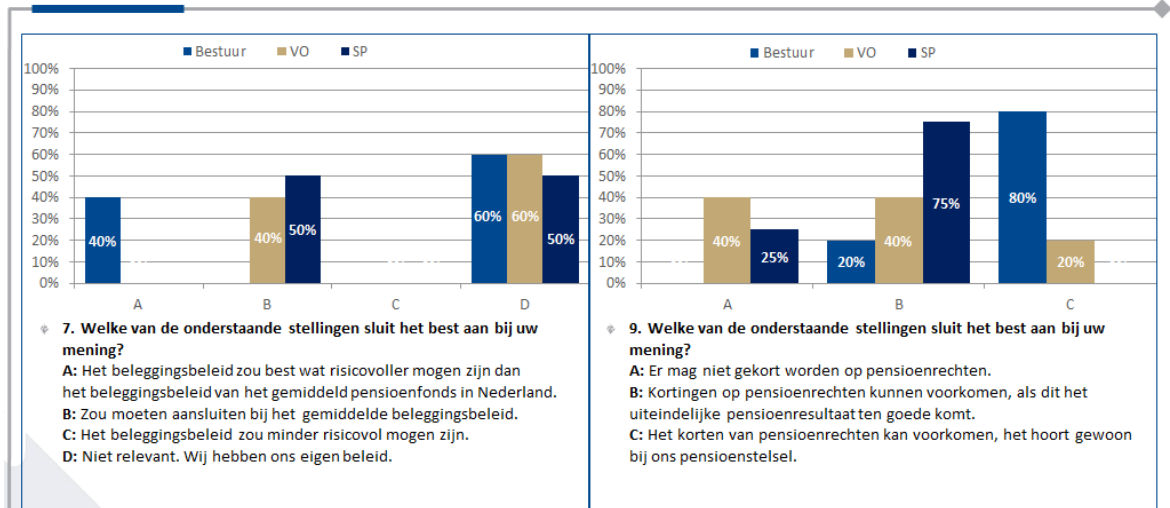
- Huntsman is een relatief oud pensioenfonds, wat betreft leeftijdsverdeling, en in vergelijking met andere fondsen in Nederland.

SV-2015-xxxx

5

Uitkomsten van de S&V Barometer: Beleggingsbeleid

Beleggingsbeleid:

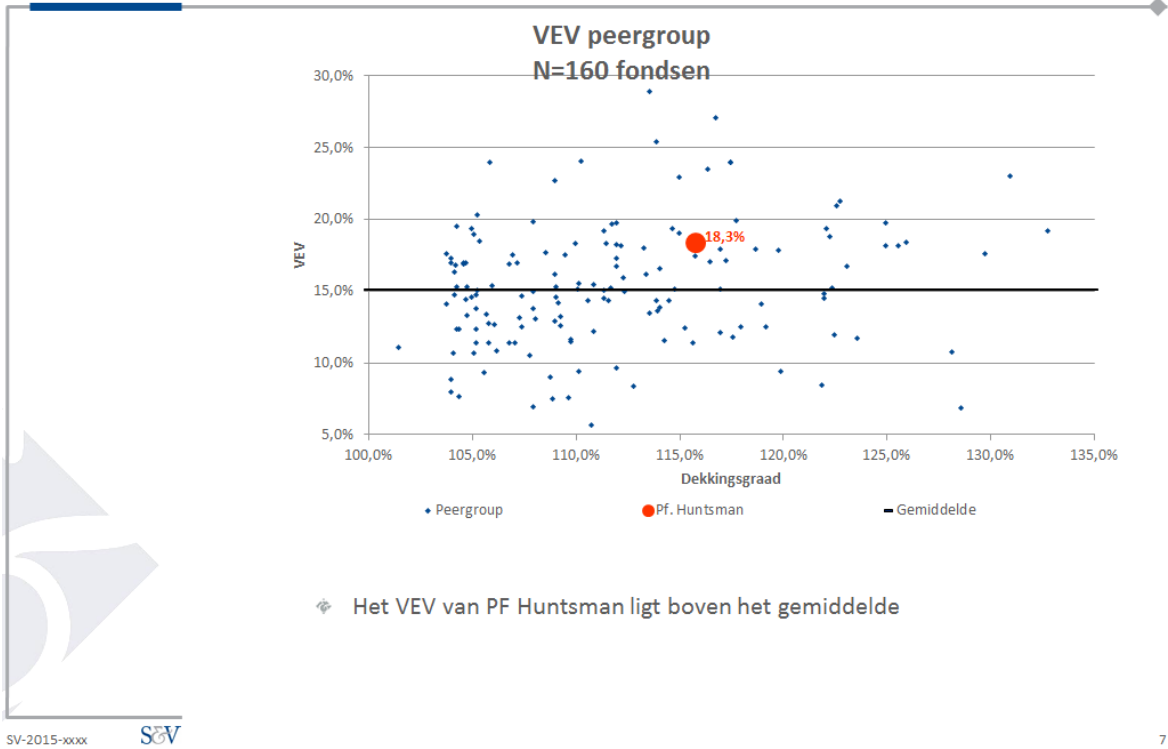
- De meerderheid vindt dat het fonds het beleggingsbeleid moet afstemmen op het eigen profiel, waarbij het bestuur ook mogelijkheden voor meer risico ziet.
- Het bestuur en SP zijn korten als een maatregel die niet voorkomen kan worden.

SV-2015-xxxx

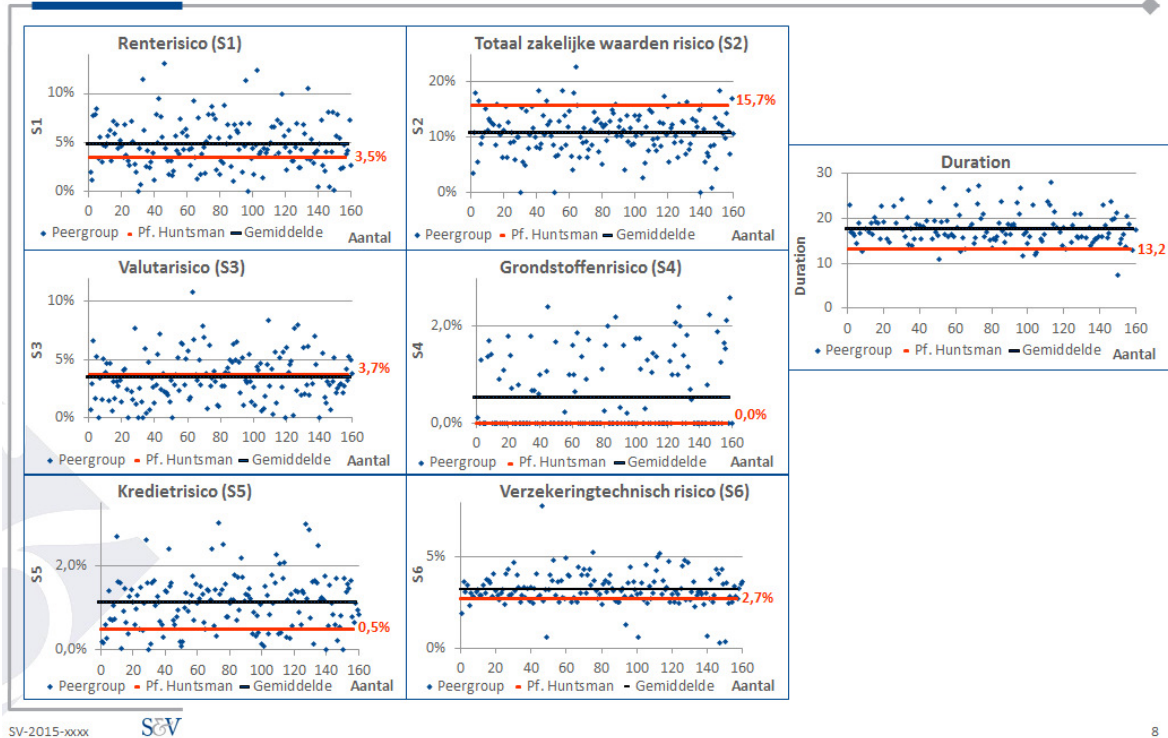

6

Extra hulpmiddel: de S&V peergroep analyse (jaar 2013)

En waar komt dat door?

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 december 2018

Inleiding

De wet schrijft voor dat pensioenfondsen over een risicobeheerfunctie, interne-auditfunctie en een actuariële functie beschikken. De functiehouders moeten bekwaam zijn om de desbetreffende governancetaken

te kunnen uitvoeren. Pensioenfonds Huntsman beschikt over deze sleutelfuncties.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de houder van een sleutelfunctie en de uitoefening ervan. De houder is eindverantwoordelijk. In beginsel wordt het houderschap in het bestuur belegd en de uitvoering uitbesteed. Uitzondering wordt gemaakt voor de actuariële functie, waarvan de taken nagenoeg overeenkomen met die van de certificerend actuaris.

Overwegingen bij inrichting

Voor de inrichting binnen het pensioenfonds zijn de volgende overwegingen gemaakt:

— Eenvoud. Pensioenfonds Huntsman is een middelgroot fonds en is in vele opzichten eenvoudig van opzet. Het financieel beleid en de uitvoering zijn duidelijk en transparant, het aantal regelingen en overgangsregelingen is beperkt. Ook de organisatie is simpel, met korte lijnen en slechts één werkgever; behalve een beleggingscommissie bestaan er geen andere commissies. De pensioenadministratie en het vermogensbeheer zijn al langdurig uitbesteed aan dezelfde, betrouwbare partijen. De bestuursvergaderingen, -stukken en -besluiten worden voorbereid door de pensioenfondsmanager. In principe wordt alles in het bestuur besproken. De inrichting van de sleutelfuncties moet niet te belastend zijn voor de organisatie.

— Kosten. Het fonds is kostenbewust en wil kostenefficiënt zijn.

— Bezetting. Het bestuur heeft voldoende kennis in huis, alhoewel beschikbare tijd een knelpunt kan zijn op sommige posities.

— Onafhankelijkheid. De onafhankelijkheid van de sleutelfuncties moet voldoende gewaarborgd worden, in verschillende richtingen. Er mag geen sprake zijn van belangenconflicten.

Bovenstaande overwegingen impliceren dat de inrichting bij voorkeur zo veel mogelijk aansluit bij de

huidige rollen en verantwoordelijkheden.

Actuariële functie

Houder van de actuariële functie is de certificerend actuaris van het pensioenfonds. Uitvoering van controlewerkzaamheden wordt eveneens door hem gedaan, of door zijn directe medewerkers. De actuariële functie houdt onder meer toezicht op de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen (vpv) en beoordeelt de toereikendheid en betrouwbaarheid daarvan. Hij berekent niet zelf de vpv; wel overlegt de functiehouder met degene die de vpv berekent.

De werkzaamheden die de actuariële functie uitvoert zijn nagenoeg gelijk aan die van de certificerend actuaris. Extra taken in de actuariële functie zijn een beoordeling van de algehele gedragslijn voor het aangaan van pensioen- en verzekeringsverplichtingen en een beoordeling van de

kwaliteit van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de vpv. De beoordeling van de kwaliteit van de gegevens heeft het pensioenfonds, in overleg met de certificerend actuaris (functiehouder) uitbesteed aan de accountant van het pensioenfonds. De functiehouder stemt de beoordeling van de accountant over de basisgegevens af met hem af.

Meer specifiek omvat de actuariële functie de volgende taken:

- Controle van de berekening voorziening pensioenverplichtingen (vpv) per jaareinde, inclusief een beoordeling van het gehanteerde model en de toegepaste grondslagen en aannames.
- Controle van het verloop van de vpv gedurende het boekjaar en de resultatenanalyse.
- Beoordeling van de kwaliteit van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de vpv. De kwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van het assurance rapport van de accountant bij de basisgegevens en de analyse van de vpv.
- Beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds, waaronder toets aan het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen en controle van de beleidsdekkingsgraad en de toeslagbovengrens.
- Beoordeling van de ontvangen premie op kostendekkendheid en op beleid (actuariële en bedrijfstechnische nota).
- Beoordeling van het beleggingsbeleid volgens de prudent-person regel.
- Beoordeling van de voortgang van het herstelplan (indien van toepassing).
- Beoordeling van de algehele gedragslijn voor het aangaan van pensioen- en verzekeringsverplichtingen, waaronder het beleid voor de vaststelling van premies, conversiehouding voor het omzetten van pensioenen en inkooptarieven bij waardeoverdracht. Een oordeel dient achteraf gegeven te worden en slechts bij het aangaan van nieuwe verplichtingen.
- Beoordelen van eventuele verzekeringsregelingen (Pensioenfonds Huntsman heeft momenteel geen verzekeringsregelingen).
- Opstellen van een integrale rapportage van de actuariële functie, wat wordt toegelicht in de bestuursvergadering waarin het jaarverslag wordt behandeld.

Belangrijk is dat de actuariële functie bijdraagt aan een doeltreffend risicobeheer van het bestuur. Die bijdrage zit al opgesloten in de verschillende taken van de certificerend actuaris. Zonder uitzondering hebben die te maken met de risico's waaraan het pensioenfonds is blootgesteld.

Interne-auditfunctie

Houder van de interne-auditfunctie is een bestuurslid. De uitvoering van audits wordt gedaan door de auditafdeling van de werkgever; de functiehouder geeft leiding aan de uitvoering. De auditafdeling rapporteert over de uitkomsten van de audits rechtstreeks aan de functiehouder, zonder tussenkomst van de werkgever.

De functiehouder stelt in overleg met de auditafdeling een meerjarenauditplan op, waarbij verschillende specifieke onderwerpen aan bod komen. Onder meer wordt geëvalueerd of de interne

controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn. Het auditplan wordt eens per drie jaar geactualiseerd.

De interne-auditfunctie geeft het bestuur een objectief beeld van de gehele bedrijfsvoering; hij zorgt

voor een gezonde en voorzichtige bedrijfsvoering. Eventuele inefficiënties worden zoveel mogelijk

onderkend, bestreden en opgelost, opdat de organisatie zo optimaal mogelijk wordt ingericht, inclusief uitbestede activiteiten.

Over de administratieve organisatorische inrichting en de checks & balances stemt de functiehouder ten minste eens in de drie jaar af met de accountant.

Risicobeheerfunctie

Houder van de risicobeheerfunctie is een bestuurslid. Uitvoering van specifieke onderdelen worden belegd bij de administrateur en vermogensbeheerder van het pensioenfonds en in een voorkomend geval bij een externe risicomanager. De uitvoerders rapporteren over de uitkomsten van hun analyses aan het hele bestuur.

De houder van de risicobeheerfunctie draagt de door het bestuur gedelegeerde eindverantwoordelijkheid voor het risicomanagement en de risicomanagementcyclus. Hieronder valt

het adviseren van het bestuur over de opzet van het risicomanagementbeleid en de risicohouding, het zorgdragen van een gestructureerd proces van risico-identificatie, -meting, monitoring en evaluatie. Hij zorgt ervoor dat het bestuur een totaalbeeld heeft van alle risico's, zowel financiële als niet-financiële risico's. De functie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheerssysteem.

De houder van de risicomanagementfunctie geeft invulling aan zijn rol door onder meer:

- Vanuit onafhankelijk risicomanagementperspectief adviezen en overwegingen voor besluitvorming te geven.
- Inrichting van het risicomanagementtraamwerk voor te stellen en de uitvoering te bewaken (strategische en operationele risicomanagementcyclus).
- Faciliteren van de reguliere risico-identificatie (strategische risico's, FIRM).
- Zorg te dragen voor integrale rapportages aan het bestuur.
- Ondersteuning te geven bij de eigen-risicobeoordeling.

Integraal risicomanagement wordt als een interactief proces continu doorlopen, met als doel het bestuur bewust te maken van de impact van de verschillende risico's en hun onderlinge samenhang, alsook de opties voor beheersing en de verschillende gevolgen hiervan. Het beleid inzake risicobeheer wordt schriftelijk vastgelegd en eens per drie jaar geëvalueerd.

Rapportages en meldingsplicht

De houder van een sleutelfunctie heeft toegang tot alle informatie die hij nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Hij rapporteert ten minste jaarlijks schriftelijk aan het bestuur, en doet desgewenst tussentijds verslag in de bestuursvergadering. De rapportages omvatten in ieder geval materiële bevindingen en aanbevelingen, alsook een overzicht van personen die betrokken zijn bij de

uitoefening van de sleutelfunctie inclusief de uitbestede activiteiten. De rapportages worden beschikbaar gesteld aan intern toezicht en verantwoordingsorgaan.

Indien het bestuur naar aanleiding van een melding of rapportage niet tijdig en afdoende maatregelen neemt en er sprake is van overtreding van de wet met grote gevolgen voor de

deelnemers, is de functiehouder verplicht dit te melden bij De Nederlandsche Bank. Dit sluit aan bij de incidentenregeling van het pensioenfonds (vastgesteld door bestuur op 3 december 2015). De bepalingen uit de incidentenregeling zijn mede van toepassing op sleutelfunctiehouders. De regeling bevat onder meer waarborgen voor de bescherming van de klokkenluider die te goeder trouw melding maakt van een misstand. De bescherming geldt ook voor een houder van een sleutelfunctie.

Met de rapportagestructuur, meldingsplicht en rechtsbescherming wordt een objectieve en onafhankelijke vervulling van de taak gewaarborgd.

Deskundigheid

Alle personen die betrokken zijn bij de uitoefening van een sleutelfunctie moeten geschikt zijn voor het vervullen ervan en betrouwbaar. Het beleid van het bestuur is erop gericht op gestructureerde wijze het niveau van deskundigheid van de functiehouder te laten aansluiten bij wat nodig is voor het goed uitvoeren van zijn taken. Deskundigheid zal worden georganiseerd rondom de kerntaak van de sleutelfunctie. De functiehouders dienen over voldoende beroepskwalificaties, -kennis en – ervaring te beschikken om de rol naar behoren te kunnen vervullen. Dit houdt onder meer in dat zij beschikken over kennis die noodzakelijk is om de desbetreffende materie te begrijpen, het inzicht hebben om de kennis te kunnen toepassen op de eigen functie, en in staat zijn een oordeel te vormen over noodzakelijke besluitvorming.

De deskundigheid en het functioneren van een sleutelhouder wordt eens per drie jaar geëvalueerd. Bij de evaluatie zal in ieder geval gesproken worden over de aanwezige deskundigheid, de beschikbaarheid en bijdragen aan de functie, de deskundigheid van de andere uitvoerders van de functie en de samenwerking met andere bij het pensioenfonds betrokken personen. Voor een bestuurslid tevens functiehouder zal de evaluatie kort voor afloop van de zittingsperiode van het bestuurslidmaatschap plaatsvinden. Voor de certificerend actuaire zal in de evaluatie de verantwoordelijkheid vanuit de actuariële functie mede worden beschouwd.

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 29 oktober 2019

Inleiding

De kernactiviteiten administratie en vermogensbeheer worden uitbesteed aan professionele partijen. Een custodian bewaart de beleggingen. De voorwaarden voor uitbesteding zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de desbetreffende dienstverleners. Een van de strategische uitgangspunten van het pensioenfonds is om een uitbestedingsbeleid te voeren waarbij continuïteit en constante kwaliteit zijn gewaarborgd, tegen aanvaardbare kosten en waarbij risico's in voldoende mate beheersbaar zijn.

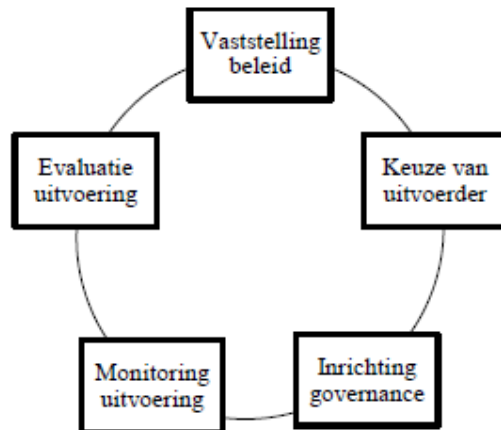
Het bestuur heeft de risico's aangaande de uitvoering van de administratie en van het vermogensbeheer geanalyseerd. Het pensioenfonds beschikt niet over de mogelijkheden, vaardigheden, systemen en kennis om zelf de pensioenadministratie en het vermogensbeheer met de gewenste kwaliteit uit te voeren. Daarom is het beleid om deze onderdelen uit te besteden aan partijen die deze dienstverlening als hoofdproduct uitvoeren.

Randvoorwaarden

Het bestuur heeft uitgangspunten opgesteld voor de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De relevante aspecten daarin zijn:

- Deskundigheid en kennis van pensioenfondsen. De uitvoerder dient een brede kennis van de pensioenfondsmarkt te hebben, en in staat zijn om Pensioenfonds Huntsman met zijn pensioenregeling, organisatie en beleid te begrijpen. Bij de uitvoerder zijn ervaren personen werkzaam.
- Kwaliteit automatisering. Voor de uitvoering wordt gebruik gemaakt van automatiseringssystemen die de prestatie leveren die verwacht mag worden uit het oogpunt van doelmatigheid, effectiviteit, betrouwbaarheid, flexibiliteit, veiligheid en gebruikersvriendelijkheid.
- Communicatie. De communicatie met alle belanghebbenden van het fonds is goed. Er is sprake van een correcte en tijdige afhandeling van administratie.
- Kostenbeheersing. De uitvoering gebeurt bij voorkeur tegen zo laag mogelijke kosten. Het bestuur dient inzicht te hebben in de uitvoeringskosten en de wijze waarop deze beheersbaar worden gehouden.
- In control. Het bestuur moet in control zijn. De uitvoering van de administratie en het vermogensbeheer mag geen onnodige complexiteit bevatten. Er is sprake van volledige transparantie, van zowel de werking van de administratie resp. beleggingen als van de uitvoering en kosten.

Het pensioenfonds volgt voor zijn uitbestede activiteiten een cyclus:

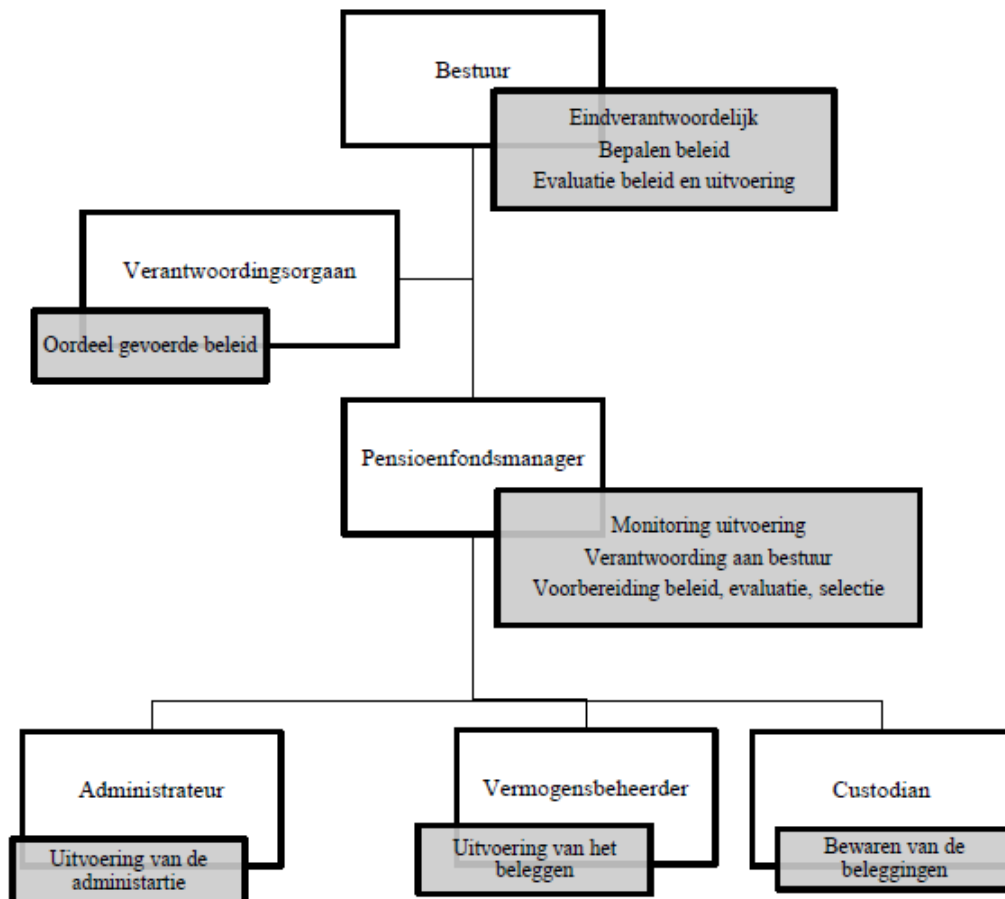
De uitbestede activiteiten worden gedurende het jaar gemonitord. Periodiek wordt na evaluatie besloten of het beleid moet worden aangepast of een nieuwe uitvoerder moet worden gevonden.

Keuze uitvoerder

Het pensioenfonds selecteert een administrateur voor de pensioen- en financiële administratie en één of meerdere vermogensbeheerders om het vermogen van het pensioenfonds te beheren. De selecties vinden plaats op basis van criteria die betrekking hebben op de organisatie, de administratie- en beleggingsprocessen en de beleggingsproducten. Criteria zijn onder meer performance, ontwikkelingen bij de externe partij, inzicht in en hoogte kosten, uittredingsvoorwaarden, aansprakelijkheid, dienstverlening en kwaliteit van de rapportages.

Organisatiestructuur

Met betrekking tot uitbestede activiteiten houdt het pensioenfonds de volgende structuur aan:

Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleid en legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. De uitvoering van de administratie en het vermogensbeheer zijn ondergebracht bij externe, professionele partijen. Het bestuur behoudt de volledige zeggenschap over deze activiteiten. De monitoring van de uitvoering alsook voorbereiding van beleid en evaluaties zijn door het bestuur gedelegeerd aan de manager van het pensioenfonds en de beleggingscommissie.

Uitbestedingsovereenkomst

Met de uitvoerder wordt een overeenkomst gesloten. In deze overeenkomst worden in ieder geval de volgende zaken vastgelegd:

- De bevoegdheid van de uitvoerder om binnen het kader van de overeengekomen richtlijnen transacties uit te voeren zonder tussenkomst van het pensioenfonds;
- De hoogte en structuur van de vergoeding aan de uitvoerder;
- De aansprakelijkheid van de uitvoerder in geval van fouten e.d.
- De beëindigingsvoorwaarden van de overeenkomst en de eventuele vergoedingen die ermee gemoeid gaan, onder meer bij uitreding uit een beleggingsfonds;
- De bevoegdheid van de vermogensbeheerder om aan de custodian opdracht te geven de uit de transacties voortkomende leveringen en ontvangsten tegen betaling te effectueren;
- De bevoegdheid van de vermogensbeheerder om binnen het kader van de beleggingsrichtlijnen gebruik te maken van afgeleide beleggingsinstrumenten, waaronder opties. In de beleggingsrichtlijnen wordt nauwkeurig omschreven welke instrumenten dit betreft en tot welke limieten;

- Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg
- Afspraken over de dienstverlening (service level agreement);
- De uitvoerder rapporteert in lijn met hetgeen in de service level agreement of beleggingsrichtlijnen is vastgelegd.

Overigens wordt met de custodian overeengekomen dat hij een frequent contact onderhoudt met de administrateur van het pensioenfonds in verband met het beschikbaar zijn van gelden (cashflow) en de administratieve afhandeling van transacties.

Monitoring

Het pensioenfonds ontvangt maandelijks en driemaandelijks rapportages van de administrateur en de vermogensbeheerder over behaalde resultaten en naleving van de afspraken in de service level agreement. De rapportages bevatten overzichten van normen, afwijkingen en benchmarks. Ze worden door het bestuur en beleggingscommissie besproken. In geval van niet-verklaarbare afwijkingen wordt uitleg aan de uitvoerder gevraagd.

De uitvoerders zijn onderworpen aan een jaarlijkse accountantscontrole en ISAE-controles. Uit de accountantsverklaringen moet blijken dat de relevante productieprocessen door de uitvoerders op correcte wijze worden doorlopen en dat hun rapportages volledig en juist zijn. De ISAE-rapportages worden door het bestuur bestudeerd en geanalyseerd. De jaarlijkse controle van de actuaris geeft het bestuur extra comfort op juistheid van de administratie.

Het pensioenfonds stelt een meerjaren-audit-programma op. Jaarlijks wordt een specifiek onderdeel van de uitvoering gecontroleerd op processen en risico's. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een gespecialiseerde audit-afdeling van de werkgever. De audit-rapportage wordt in het bestuur besproken, onder verantwoordelijkheid van de interne-audit-sleutelfunctiehouder.

Evaluatie

Periodiek vindt een evaluatie plaats van de uitvoerders van de uitbestede onderdelen, alsook van het uitbestedingsbeleid. De dienstverlening van de uitvoerder wordt beoordeeld op de prestaties van de uitvoering, zoals juistheid en tijdigheid van de aangeleverde rapportages, de nakoming van de gemaakte afspraken, zoals kostenvergoedingen, en naleving van de eigen gedragscode en bewijs van naleving ervan door hun medewerkers. Hun ISAE-rapportages en eventueel andere controlerapporten worden door het bestuur mede gebruikt voor de evaluatie. Voor wat betreft het beleid worden de geformuleerde uitgangspunten doorlopen om na te gaan of zij nog steeds valide zijn, of er aanpassing nodig is en of de evaluatie aanleiding geeft om de bestaande opzet van de uitbesteding aan te passen.

Bij de evaluatie wordt specifiek aandacht gegeven aan de volgende (beleidsmatige) vragen:

- Zijn de uitgangspunten van het pensioen-, financieel, respectievelijk beleggingsbeleid nog valide?
- Zijn er nieuwe elementen die effect hebben op de uitgangspunten of beleid?
- Is de visie omtrent de uitbesteding van het desbetreffende bedrijfsonderdeel nog valide (vaardigheden, kennis, systemen, kernactiviteit)?
- Zijn de huidige organisatiestructuur en contractafspraken nog passend?
- Zijn de bestaande rapportages nog adequaat, en is de frequentie van rapporteren goed?
- Zijn de beschreven risico's nog aanwezig en is de omvang van het bruto en netto risico nog valide? Zijn er nieuwe risico's?
- Zijn de omschreven beheersmaatregelen nog valide?
- Hoe wordt het relatiemanagement en van de uitvoerder ervaren (bezetting, communicatie, openheid, snelheid van handelen)?
- Is de huidige uitvoering nog op het gewenste niveau?

Bijlage 11 Niet financiële risico's

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 24 juni 2019

NIET FINANCIËLE RISICO'S

STICHTING PENSIOENFONDS

HUNTSMAN ROZENBURG

Bijlage bij de actuariële en bedrijfstechnische nota

Versie 24 juni 2019

Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg (het pensioenfonds) heeft de niet-financiële risico's geïventariseerd. Doel van het plan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke maatregelen beschikbaar zijn en binnen welke termijn het bestuur actie moet nemen om te voorkomen dat een risico kritisch wordt.

Elementen die de continuïteit van de door het pensioenfonds verleende diensten en activiteiten in het gedrang brengen

1. Personen en kennis
2. IT/ techniek
3. Gebouwen
4. Data

1. Wanneer kunnen bovenstaande elementen in een crisis uitmonden?

Personen en kennis,

- Sociale onrust bij de bijdragende onderneming, de externe dienstverlener of andere derde partijen
- Onbeschikbaarheid van de bestuurders of van het personeel van het Huntsman Holland Pensionfund
- Het wegvallen van belangrijke wederpartijen of externe dienstverleners
- Verhoging van de werkdruk door onvoorziene omstandigheden

IT/ techniek

- Computerstoringen,
- Het uitvallen van nutsvoorzieningen

Gebouwen

- Geheel of gedeeltelijke vernietiging van het bedrijfsgebouw
- Onbereikbaarheid van het bedrijfsgebouw

Data

- Verdwijnen of beschadigen van gegevens

2. Welke maatregelen heeft het bestuur van het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?

Personen en kennis,

- Beroep doen op continuïteitsclausules in de overeenkomst met externe dienstverleners
- Zo snel mogelijk voor vervanging en/of extra capaciteit zorgen

IT/ techniek

- De sponsor verzorgt het server en databeheer en heeft voorzien in maatregelen in geval van storing

Gebouwen

- Werken vanuit een andere locatie

Data

- Ter bescherming van de data wordt er gezorgd voor documentatie, archivering, back-ups en toegangsbeveiliging,

3. Hersteltijden

We kunnen drie mogelijke impactniveau 's onderscheiden:

- B (beheersbaar), indien er weinig of geen impact is op het operationele gebeuren
- S (storend), indien er een andere manier van werken nodig is teneinde deadlines te kunnen respecteren
- K (kritisch), indien het operationeel gebeuren sterk wordt gehinderd, deadlines niet langer kunnen worden gerespecteerd, mogelijke claims tot schadeloosstelling kunnen volgen

In onderstaande tabel is de mogelijke impact opgenomen indien een onderbreking niet kan worden hersteld binnen een bepaalde periode.

Aantal dagen(d)/weken(w)/maanden(m)	1d	1w	2w	1m
Personen/Kennis				
Sociale onrust bij de bijdragende onderneming, de externe dienstverlener of andere derde partijen	B	S	S	K

Onbeschikbaarheid van de bestuurders of van het personeel van het Huntsman Holland Pensionfund	B	B	S	K
Het wegvallen van belangrijke wederpartijen of externe dienstverleners	B	S	K	K
Verhoging van de werkdruk door onvoorziene omstandigheden	B	B	B	S
IT/Techniek				
Computerstoring	B	S	K	K
Uitvallen van de nutsvoorzieningen	B	S	K	K
Gebouwen				
Geheel of gedeeltelijke vernietiging van het bedrijfsgebouw	B	B	B	B
Onbereikbaarheid van het bedrijfsgebouw	B	B	B	B
Data				
Verdwijnen of beschadigen van gegevens	B	S	K	K